

בניר

עלונו קיבוץ ניר אליהו

גליון 472 / 30 אפריל 2009 'איר תשס"ט

יום הזכרון

יום קשה.

קשה מהיותו יום לזכרם של בני-חברים, שכל כך חיים בזיכרונו.
קשה מהיותו יום כולל כאשר כל אחד הוא **יחיד** בזיכרונו, בחותם שהשאיר - בבית, במשפחה, בקיבוץ, בין חבריו.

קשה בראותנו את ההורים, את צלקותיהם המדממות באין רואה...
קשה בדמעותיהם ששוטפות את פנינו...

קשה עם זיכרונו של **בני ברק** שאת חיוכו אני זוכר מעבודתנו ברפת.

קשה עם זיכרונו של **אסף גביש**, ששיחותינו היו כל כך משמעותיות לי.

קשה עם זיכרונו של **עמרי לביא**, פרח הפרדס, הטרקטוריסט שנפגף ידו אלי עדיין באוויר...

אתם בתוכנו!

שמוליק.

יהודית כפרי

אתה לא

גשמי נובמבר הנפלאים,
הנרקיסים הבוקעים ירק מתוך האדמה,
צפרי הסתו החוזרות,
אז למה אתה לא?

מתי הוקענו מתוך החקיות הזאת,
והפכנו לגור הבריאה,
והתחלנו להרג ולהרג
מלחמה אחרי מלחמה!
סמוך סמוך הוא נושא את קולו
אדם-החזה היה בין האחרונים לשוב
אבל אתה לא.

הם חיים בשמש, ברוח, באדמה
ואנחנו בפחד שאיננו נגמר.
ואני שוכחת איד יתכן
שאתה כן, אתה כן, אתה כן!

דבר העורך

במעגלי קליטה.

בעלון זה מופיעים דבריה שלנטע, המבהירה פעם נוספת את מדיניות הקליטה. נאמר רק שאין רע בדיון על הנושא, אבל חשוב להבין, כי הקליטה הזאת תבטיח את המשך קיומנו. לא נוכל לקיים חיי תרבות, חינוך, ערבות הדדית, עם שירותים ותשתיות ללא הקליטה הזאת. יפה עשו מערכות הקליטה שפסקו – הבנים תחילה. וכך, בזכות מדיניות זאת נמנע את הדיון המחלק את החברים לדואגים לבנים יותר או לדואגים פחות. לכן אני מציע – בואו נתלכד סביב הצעה זאת וניתן גיבוי מלא לעושים במלאכה.

מים מים בששון.

עלון זה מוצף כולו במים – דותן ודניאל, המקדישים הרבה מחשבה והצעות מעשיות לחיסכון ואגירת מים. זיו גת – משתף אותנו בעבודתו שכולה ספוגה במים ותוכניות חיסכון. מה שנותר עכשיו הוא ליישם את הדברים והעלון מציע שתכתבו על הנעשה בתחום, כל אחד בפינתו ואנחנו נפרסם ונעודד.

ובמעגל הפוליטי.

שיעור לדוגמא.

1. דבר יפה ולא ביוקר

כאן מתרחש ללא מצוקה
כיתת-שיעור בשעות הבוקר
מאז "עופרת יצוקה"

2. באים בסדר, נכנסים

אומה לומדת את פירקה
מרצה ושר, עד הנשיא
דורשים דברם מול המרקע.

3. ורק אחד פילס לו דרך

טיפס לו על סולם עצום
משם שאג כזאת, בערך
"מובארק לא יודע כלום...!"

4. כן, ליברמן הוכיח שוב, הוא גבר

משאגתו תבל רועדת
אבל לפתע – שוד ושבר
מהסולם הוא לא יכול לרדת...

5. כי מקהיר גנרל סולימן עכשיו

לביקור חרוץ משם הגיע
וליברמן זוחל אליו
זוחל, בוכה ודם מזיע...

6. וכך ממש זחל עד בוש

קילס, שיבת, הקטיר לו קטורת
עד שההוא הסכים לפגוש
אותו "דקה וחצי, בלי תקשורת".

7. מוסר השכל – היה נכון

לזחול בבוץ, לחטוף מקלחת
אם ברצונך להיות בריון
ללא מוחין בקצה פדחת.

שבת שלום, העורך.

מכתבים למערכת ניתן לשלוח לאי-מייל

BANIR@NIREL.ORG.IL

או להכניס לתא דואר מספר 99.

מחכים לשמוע מכם...

עורך ראשי: שמואל אייל

הגהה וראיונות: הדסה ראובני

ארכיון: עמיקם רגב

עיצוב: לירז מדר

מערכת: דורון קורדובה, ליזה בוחסירה, דור הורביץ, שלי בורץ

בוא בשלום

למשפ. שליט שלום.

מידי חודש אנו מקדישים, בפתח העלון שלנו, פינה לגלעד.
כאשר שורות הפינה נכתבות, רצות מחשבותינו אליו ואליכם, במיוחד בימי חג
וטקס, כימי הזיכרון והעצמאות העומדים בפתחנו. אין לנו ספק, כי קצתם
כבר בכל ההמולה הזאת וכל שאתם מבקשים הוא להסגר בשקט בפניתכם, עם
יקירכם, לחבוק אותו בכוח, לבכות, לצחוק, לדבר, לשתוק ולהיות...
אין לנו מילה חמה יותר מאשר לומר לכם – אנחנו מאוד אתכם.
מקווים, מייחלים ומתפללים שבקרוב, בקרוב מאוד...
לו יהי...

שלכם

בית ניר אליהו.

בוא בשלום

מילים: רחל שפירא

ציפורי הצפון כבר הגיעו
מתערבל האבק בגבעות
אחותינו הרוח עברה בדרכים
ואנחנו צמאים לאות.

בוא בשלום החורשה מזכירה
בטרם חלקה אחרונה תזרע
ובטרם יוגף חלון
אנא שוב אלינו בשלום.

בוא בשלום נפתחות חצרות
ערכנו שולחן והדלקנו נרות
ובטרם יושר מזמור
נחכה לך שתחזור.

מתרפק האזוב על האבן
כתינוק על אימו היחידה
אחותינו הרוח עברה בשדות
והגשם בכף ידה.

בוא בשלום החורשה מזכירה...

כוכבים ישבצו את האופק
הירח ישלים מחסורו
אחותנו תפגוש בטלה האובד
בערגה תלטף צמרו

בוא בשלום החורשה מזכירה
בטרם חלקה אחרונה תזרע
ובטרם יוגף חלון
אנא שוב אלינו בשלום.

מלעד עדיין חי

וזאת לתעודה...

דרך העלון ליווינו קצת את המאמצים של אלי והצוות
והנה, הגיעה התעודה הנכספת!
ברכותינו החמות – תמשיכו להתקדם.
מערכת "בניר".

STATE OF ISRAEL
MINISTRY OF HEALTH
CENTRAL DISTRICT

מדינת ישראל
משרד הבריאות
לשכת הבריאות-מחוז מרכז

دولة اسرائيل
وزارة الصحة
دائرة الصحة لواء المركز

מקור

רישיון יצרן מס' 2673

לפי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (הסחר במזון, יצורו והחסתו) תשכ"א – 1960

בעלת הרישיון: "אחזקות נייר אליהו אגודה שיתופית חקלאית" בע"מ.

השם המסחרי הרשום בחוק: "אחזקות נייר אליהו אגודה שיתופית חקלאית" בע"מ.

שם ות"ז של המנהל הפעיל (בחברה בע"מ): רוני ברניר ת.ז. 54939625.
אלי ביקוראל ת.ז. 27885441.

מהות הרישיון: הכנת מזון מוכן להגשה מחוץ למקום הכנתו

כתובת מקום הייצור: קיבוץ נייר אליהו

תנאי הרישיון

1. רישיון זה כפוף לתוכנית הסניטארית המאושרת האחרונה של המפעל.
2. רישיון זה כפוף לתנאים התברואתיים לפי ק.ת. 2844 משנת 1972 ותיקוניו.
3. רישיון זה כפוף לחוקים, לצווים, לתקנות ותקנים המתייחסים למוצרים להם ניתן הרישיון.
4. רישיון זה הינו בר תוקף רק לגבי כתובת מקום הייצור הנ"ל.
5. רישיון זה יוצג במפעל באופן בולט.
6. רישיון זה אינו ניתן להעברה.
7. הרישיון יתבטל מאליו כאשר יפוג תוקפו.
8. רישיון שניתן לשותפים, יתבטל מאליו, כשיחול שינוי כל שהוא בהרכב השותפות או כשזו תתפרק.
9. המנהל רשאי בכל עת להוסיף תנאים למתן הרישיון, להגבילו, לשנותו, או לבטל אותו.
10. רישיון זה אינו פוטר את בעל הרישיון מהחובת להצטייד בכל רישיון אחר לפי כל דין.

הבקשה הוגשה בתאריך:

01.04.2009 : הרישיון הוצא בתאריך:

31.09.2009 : תוקף הרישיון עד תאריך:

ד"ר עופרה חבקיין
רנפאת המחוז
צב תק"מ
חתימת המנהל

91 Hertzal St., Ramia, 72430

טל. 08-9788660

קריית הממשלה, רח הרצל 91

משולחנו של המזכיר

כבר מאוחר והעורך הסמכותי של ה"בניר" מעמיד לוחות זמנים קשיחים לפרסום טורים, ולמרבה הצער בד"כ איני עומד בזמנים, נקווה שהפעם אצליח להשתחל לפני הדפסת המהדורה... עוד לא התאוששנו מהילולת הפורים, וכבר עברו להם פסח ויום השואה בואנו ליום הזיכרון ויום העצמאות, ואוטוטו עברה לה מחצית משנת 2009 העומדת בסימן המיתון העולמי. בין לבין אישרנו את דו"ח הביצוע של 2008 שהיה טוב מהתוכנית ואיפשר לנו לאגור רוזרות אותם נשתדל לנהל בתבונה אל מול המשבר המתהווה שגבה כבר את מקום עבודתם של מספר חברים ועשוי לפגוע משמעותית בהכנסות הקהילה ממיסים מחד – ולהעלות את הוצאות הביטחון הסוציאלי מאידך.

אז מה היה לנו? בפעם הקודמת שכתבתי כאן השתדלתי להודות לכל העוסקים במלאכה בקיבוץ, וזכיתי לביקורות נוקבות על נדיבות המחמאות הגורמת לטעם המבקרים לזילותן. אולי, אבל נראה לי שאמשיך בעקשנות להוביל קו של פירגון, מבקרים לא חסרים וטוב שכך, אך יש גם לדעת לתת טפיחה מפעם לפעם, במיוחד כשמגיע – ומגיע! קיבוץ ניר אליהו עשה בשנתיים האחרונות "זינוק אדיר קדימה" ולמרות שעוד הרבה מאד עבודה לפנינו יש לעצור מפעם לפעם – לפרגן ולתת הרגשה טובה, ואם במסורת הקיבוצית שלנו נושא הפירגון העצמי אינו מפותח – הרי שצריך לשנות זאת ולטפל בדימוי העצמי הקיבוצי אשר גורם לנו לא רק שלא לפרגן מספיק אחד לשני, אלא אפילו לא לדעת לקבל מחמאות... ברוח חיובית זו אישרה האסיפה אשתקד את הנחלת נושא הבונוסים הענפיים גם בענפי הקהילה, על מנת לעודד את נותני השירותים לשפר את השירות, להתייעל ולעמוד ביעדים שהוצבו ע"י הנהלת הקהילה, כמו גם להשוות את ההזדמנויות של העובדים בקהילה לקבלת תמריצי הצטיינות כפי שמקובל בענפי המשק וברבים ממקומות העבודה של עובדי החוץ – מאחר וגם בקהילה אנו רוצים כי יעבדו חברים מוכשרים ומרוצים – שייתנו שירות טוב, ייעלו את המערכות וישירו תחושת שותפות וגאווה יחידה.

הקריטריונים להענקת בונוסים ענפיים בקהילה מורכבים יותר מאשר עמידה בתקציב בלבד ומשלבבים משוב טוב (מעל ציון 3 מתוך 5) בסקר השירות המקיף שנערך בחג המשק, וכן עמידה ביעדים כפי שהוצגו בתוכנית הקהילה לשנת 2008 ובתוכניות העבודה הפרטניות לענפי הקהילה, וזאת על מנת להימנע ממצב של חיסכון ועמידה בתקציב על חשבון השירות לחברים.

לאחר דיונים בהנהלת הקהילה נבחרו רק הענפים שעמדו ללא ספק בקריטריונים אלה והם: המנהלנית וחשבת השכר, הצמיחה הדמוגרפית והקליטה, צוות המרפאה ומרפאת השיניים, מרכזי ענפי השכרת ואחזקת הדירות, והעובדים בנגריה, בכלבו, בארכיון, בפינת החי, בדואר, בחינוך המיוחד ובגיל השלישי. כל אלה יזכו לצד המחמאות לבונוס ענפי עד גובה "משכורת שלוש עשרה" בסך כולל של כ-70 אש"ח המצויים בתקציב הקהילה לשנת 2009.

היתר יעשו מאמצים מיוחדים השנה על מנת להכליל ברשימה של סיכום 2009 והמרוויחים הגדולים מכך הם כולנו: השיפור בענפי הקהילה הביא ליצירת עודפי הקהילה לעת משבר בו נתון המשק כולו כיום, וההתייעלויות הביאו לכך שניתן במקביל לקצץ את תקציב הקהילה מבלי לפגוע בשירות לחבר ולהפחית משמעותית את המיסוי הפנימי כבר בשנת השינוי הראשונה. בטווח הארוך תביא מדיניות זו גם לשיפור משמעותי בשירות לחבר – מטרה משותפת שגם היא עלתה מסקר השירות הגדול.

כמהלך משלים צפויים החברים לקבל החזר עודפים של כמעט מאתיים אש"ח בגין המחצית השנייה של שנת 2008 שהסתיימה כאמור בעודף של מעל מיליון ₪ (לאחר ניכוי ההכנסות המיוחדות) ומעל 400 אש"ח מעבר לתוכנית(מהם כמחצית מהתייעלות ומחצית שיפור בהכנסות) וזאת לאחר שכבר העברנו במהלך 2008 בונוסים, עודפים וחלוקת רווחים בסדר גודל של כמעט 800 אש"ח (ולא פחות מ-3,000 ₪ לחבר) לראשונה בהיסטוריה של קיבוץ ניר אליהו.

מי שירצה ללמוד עוד מוזמן לאסיפה הקרובה שתעסוק בסיכום 2008 בה תוצג גם השוואה לשנים האחרונות

...משולחנו של המזכיר

שתלמד על מגמת השיפור בה נמצא הקיבוץ לאחר שנים של תקיעות – וזאת בזכות עבודה משותפת של כולנו החל בראשון העובדים וכלה באחרון המנהלים, עובדי החוץ וכל החברים.

הלב של הקיבוץ חזר לפעום

לאחר חודשי ציפייה מורטי עצבים בעיקר עבור הנערות והנערים הצעירים - חודשה הלינה בנעורים. לאחר דיונים סוערים במנהלת החינוך ולאחר שחתמו על הסכם אמנה יחד עם הצוות וההורים יאיישו את המבנה שמונת המובחרים.

אחת הדילמות הגדולות שעלו בויכוחים השנה בשאלת המעבר נבעה מגודל הקבוצה המצומצם. בתוך נעשו ניסיונות לעבות את הנעורים בנוער מ"עוטף עזה" (בינתיים חזרו לשקט יחסי) או נוער מחו"ל (שטרם הבשילו) ולכן בינתיים מוטלת על הנערים וצוותם אחריות גדולה, והיא להוכיח כי יש הווה ועתיד ללינה בנעורים. תקוותי היא שהאיכות היא זו שתכריע ולא הכמות, מה שמזכיר לי סיפור קצר מההיסטוריה הקיבוצית: לפני מאה שנה (בערך כשהקימו את תל אביב), מרדה קבוצת הפועלים בחוות כנרת. במנהל החווה ברמן, נציג המשרד הארצישראלי - ודרשה לקבל על עצמה את ניהול החווה.

להט הצעירים ה"אדומים" שגילם לא עלה בהרבה על גיל חברת הנעורים, והוריהם התגוררו במרחק אלפי ק"מ משם (במזרח אירופה האנטישמית של ראשית המאה ועשרים) שכנע את המוסדות המיישבים לקחת הימור ענק ולאחר הכשרה קצרה בחדרה - נשלחה הקבוצה לאום ג'וני שעל שפת הכנרת - להכשיר את אדמות "באב אל תום" (פתח הנהר) להתיישבות.

בתום שנה החליטו תריסר הצעירים הנועזים - עשר בחורים ושתי עלמות שהם במקום בכדי להישאר ועברו לנקודת הקבע - אותה קראו "דגניה" - אם הקבוצות והקיבוצים.

תריסר החלוצים חסרי הכל הצליחו היכן שאיכרי מושבות העלייה הראשונה שמומנו ע"י הנדבן רוטשילד נכשלו ועד מהרה הפכה "הקבוצה" (ואחריה הקיבוץ) ל"סטארט אפ" ההתיישבותי שהביא להצלחת המפעל הציוני - ובילתו - מעולם לא היתה קמה המדינה - והשאר יסופר בתולדות ישראל...

כמובן שהרקע, התנאים והערכים כיום השתנו ללא הכר - אך לפחות תפוקה ראשונה מן הנוער כבר קיבלנו בדמות ניקיון הבריכה - וזאת הבמה להגיד תודה - וכבר עסוקים הצעירים בהפקת מפגן האש המסורתי - יישר כח והמשיכו במסורת הקיבוצית המפוארת. לאחר מספר חודשי שקט - הלב של הקיבוץ חזר לפעום, וכפי שנאמר בכנס התנועה האחרון בנושאי חינוך: "אין קהילה בלי חינוך" כשעיקר הדגש הוא על מעורבות הקהילה בחינוך הבלתי פורמאלי, ובהכירי את קצב התקדמות העניינים בקיבוצנו המתלבט(תנועת נוער, שת"פ עם המועצה) בינתיים - הרכב מנצח לא מחליפים - הנעורים הם הדוחפים והמתגייסים לכל אירוע ופעילות בקיבוצנו המתחדש, ובהם גאוותנו.

קליטה

האסיפה האחרונה שדנה בענייני קליטה הצליחה לייצר רייטינג מרשים כשבית אליהו היה עמוס לעיפה ב-75 חברים (ועוד 5 בני משק) - שני רק לאסיפת השינוי (78 חברים) בשנתיים האחרונות. דילמת סוגיית אופי הקליטה הצליחה לעורר ציבור רב מכל המגזרים ובצדק והלוואי שנושאים נוספים הנידונים באסיפה יביאו למעורבות של ציבור החברים.

לגבי המהות הסתמנו באסיפה זו שתי גישות לקליטה - אחת הרואה בצמיחת היישוב והגדלת מספר החברים כורח ומטרה בפני עצמה, וזו הרואה בקליטת בניס - אמצעי הורשה ודרך לפדות השקעת ההורים בקיבוץ. הקו שנקבע במסמך השינוי שהתקבל ברוב גדול הוא זה הרואה כחזון את הצערת היישוב בבני משק ואחרים - אך בקרוב נשב יחדיו על המדוכה וננסה להגיע להסכמות גם עם המיעוט בציבור החושב קצת אחרת... בכל אופן באסיפות הקרובות בנושא - נידרש לאשר את תוכנית הבינוי, "עסקת אמפא" כן או לא, גובה דמי הכניסה והתשתיות, מחזורי הקליטה וטבלאות האיזון - בקיצור הזמן קצר והמלאכה מרובה, כשברקע ממתניים בקוצר רוח בניס, וכולנו תקווה שנוכל לארחם בכנס בניס (ל-25 משפחות הבנים שפנו בעקבות כנס

...משולחנו של המזכיר

הבנים הגדול שנערך בספטמבר 2008) ולהציג להם את אפשרויות הקליטה המיידיות, העלויות ואפילו את מיקום המגרשים והבתים. ההורים מתבקשים ליידע את הבנים, חומר כבר חולק לתאים...

דוודים

בשעה טובה ולאחר התלבטויות, מחלוקות והשגות יוצא פרויקט הפרדת והפרטת דודי המים החמים לדרך. פרטים מפורטים יימסרו בהמשך, אך המשמעות האמיתית של שינוי זה היא העברת השליטה והאחריות לחימום המים לידי החבר, ובאמצעות הסיבסוד הקהילתי ניתן יהיה לעשות זאת באמצעים סולאריים שיחסכו כסף וחשמל לכל משפחה וגם לקיבוץ – וכל זאת בפרויקט על טהרת העבודה העצמית אשר תשאיר את מרבית ההשקעה בקיבוץ ואולי אף תסייע בתעסוקה לחברים בין עבודות. אחת ההצעות שהועלו ע"י החברים איתם התייעצנו בנושא הוא לבדוק את העברת בתי החברים לשעון תעו"ז – ונושא זה עשוי להיות אחד הפרויקטים הקהילתיים הבאים בתחום האנרגיה. במקביל תדון בקרוב הנה"ק בדרכים להגדיל את הכנסות הקהילה (ולא ממיסים), רעיונות לא חסרים, השאלה הגדולה היא באיזה סל לשים את הביצים...

כיפאק כפליים ללילך

שמה של לילך נשמט בשוגג מרשימת הקרדיטים (צוות שינוי) בפרסום האחרון של טור זה, וכאן המקום לתקן, וכמובן להוסיף ח"ח על פרויקט שיקום הספרייה. לילך עשתה את הבלתי ייאמן ומה שלא הצליחו לפנייה – וזה למיין את הספרים הרבים אשר בספרייה, לדלל את השורות ולאפשר לעדכן את הספרים, והכל הסתכם באחר צהריים מוצלח של חוויית קריאה כיאה לקהילה שמכבדת את עצמה. מי שבא – נהנה, ומי שלא בא – הפסיד... הספרייה לא חייבת להיות דינוזאור מ"תקופת הספר" – וניתן להפכה לרלוונטית גם עבור הנוער של ימינו, אחרי הכל בני "עם הספר" אמורים להיות אנחנו – ותמיד יימצאו מי שישמחו לספר טוב לצד העולם הוירטואלי של האינטרנט. יישר כח על הפרויקט המבורך, פעמיים כיפאק ומזל שיש מדי פעם שנת שבתון... יונה וחיה ימשיכו מכאן, ולא פחות חשוב – יש גם מזגן – אז נגמרו התירוצים, ספרים רבותיי ספרים!!!

יש עוד כה הרבה לשתף, אך בשביל לא לעייף – נשאיר זאת לפרוטוקולים או לפעם הבאה, בינתיים חשוב לזכור את אסף, בני ועמרי שבמותם ציוו לנו את החיים בארצנו המורכבת, לחזק את ידיהם של ההורים השכולים, לחבק את בנינו במדים ולהמשיך לקוות לשלום. יום עצמאות שמח לכל בית קיבוץ ניר אליהו
נימרוד

נ.ב – בסוף חודש אפריל יסתיים האיסור על השקיה. החברים מתבקשים להשקות במשורה, המלצות יפורסמו בהמשך כיצד ניתן לשמר את הדשאים "בחיים" ללא בזבז מים, מנהלת המים יושבת בימים אלה על גיבוש מדיניות צריכת המים של הקיבוץ לנוכח המשבר המתמשך והקיצוצים הצפויים במיכסה.

צמיחה וקליטה

בשבועות האחרונים עסקנו בנושאים הקשורים לקליטה באסיפות ובפגישות נוספות. עסקנו בכך דרך הדיון בתכנית "הפרצליה", דרך אישור המגרשים החלופיים למשפחות שביקשו לעבור, וגם דרך הדיון בדמי הכניסה. כמו-כן, הגישה קבוצת חברים עצומה הקוראת לדיון בנושא הקליטה מכיוון אחר. שיחה אחת כבר התקיימה בעניין, ומתוכננת פגישה נוספת.

למרות העיסוק האינטנסיבי בשאלות הללו, נראה לנו, חברי הצוות לצמיחה דמוגרפית, שלא כל החברים באמת מעורים בנושא, ואולי לא ממש "הולכים אתנו". רציתי לנצל את ההזדמנות ולספר שוב, מעל דפי העלון, במה אנחנו עוסקים.

ראשית, אני רוצה להזכיר שקיבוץ ניר-אליהו החליט על מהלך השינוי כיוון שראה בקליטה ובצמיחה יעד מרכזי לשנים הבאות (בנוסף להסדרת הביטחון הסוציאלי והפנסיות לחברים). כל מי שבוחן לעומק את המצב הדמוגרפי, מבין שללא קליטה משמעותית וגדולה אין לניר-אליהו אפשרות להמשיך ולהתקיים כקיבוץ. היום, יש בניר-אליהו יחס של 2.3 חברים בגיל העבודה על כל חבר בגיל הפנסיה. היחס הזה איננו אידיאלי, ואנחנו מרגישים זאת בדמות המסים הגבוהים, אך ללא קליטה היחס הזה עומד להיות מורע מאוד תוך שנים ספורות. כדי לשמור על היחס הזה (שכאמור גם הוא לא הטוב ביותר) עלינו לקלוט כ-200 חברים חדשים בתוך שבע עד עשר שנים.

בחודשים האחרונים אנחנו נמצאים במו"מ אינטנסיבי עם חברה יזמית, שהתקשרות עמה יכולה להבטיח לנו קליטה טובה, איכותית, ואפשרית מבחינה כלכלית ומימונית. היתרונות של עסקה כזו הם גדולים, והסיכון הכספי על הקיבוץ הוא מינימלי. מדובר על בנייה מרוכזת של כעשרים יחידות בשנה. החברה מממנת את כל שלבי התכנון הנדרשים עד לקבלת כסף מן המשתכנים, ומגייסת את הבנקים להעמיד הלוואות נוחות למשפחות. הקיבוץ נהנה מכך שנכנס בבת-אחת כסף רב לטובת תשתיות, הן לצרכי הבתים החדשים, והן לצרכי הישוב הקיים. הבנקים המלווים בודקים את כושר החזר של המשפחות המבקשות להיקלט, ולא מאשרים הלוואות למי שהם צופים שלא יוכל לעמוד בהחזרתן. (בכל מקרה האסיפה הכללית של ניר-אליהו מאשרת קבלה לחברות של המועמדים).

הקליטה המאסיבית גם יכולה להרשות הנחות גדולות מאוד לבני הקיבוץ.

בתקופה הקרובה אנחנו רואים קליטה בשני מסלולים נוספים: קליטת משפחות לבתים המתפנים (החברים הגרים בהם כעת יבנו בית חדש), ובנייה של בתים חדשים על מגרשים "כלואים", כאלה שאותרו בתוך שטח הקיבוץ, ואינם מתאימים לבנייה המרוכזת. בקרוב נביא לדיון והחלטה את כל הפרמטרים הקשורים לקליטה זו: תקנון בנייה, גובה דמי כניסה, תשלום עבור תשתיות וכו'.

בחודש הקרוב תובא לאישור תכנית הבינוי, שתאפשר לנו להגיש בקשות להיתרי בנייה לבתים חדשים. תכנית זו תוגש לרשויות, ואנחנו מקווים שתוך כמה חודשים היא תאושר שם. המהלך הזה הוא קריטי מבחינת לוחות הזמנים, כיוון שהוא יאפשר הן קבלת היתרים למשפחות שרוצות לעבור למגרש חלופי, הן התחלת קליטה על המגרשים הכלואים, והן תכנון הבנייה המרוכזת.

משתאושר תכנית הבינוי נתחיל לשקוד על התכנית להרחבת היישוב, הכוללת הפשרה של שטחים נוספים לבנייה, עד למיצוי תמ"א 35, שבה אושר לנו לגדול עד 400 בתי אב. תכנית זו תאפשר לנו קליטה עתידית של בני הקיבוץ, שבתקופה הקרובה עדיין לא יהיו בשלים לכך, או משום גילם הצעיר, או מסיבות אחרות. אני מבקשת מהחברים לקחת חלק פעיל בפגישות ובאסיפות הקרובות, ולהיות שותפים מלאים לתהליך החשוב והחיוני הזה לעתידנו.

נטע בארי

מרכזת הצוות לצמיחה דמוגרפית.

משולחנו של המנהל העיסקי סיכום

כשבאים לבחון את תוצאות שנת 2008 באחזקות ניר אליהו חייבים להסתכל על התוצאות כחלק (קטן) מתהליכים גלובליים שמתרחשים לנגד עינינו בעולם ומשפיעים גם על כלכלת ישראל ובתוך כל זה גם התאגידים והענפים של האחזקות. את שנת 2008 אפשר לחלק לשני חצאים או אפילו לשלושה רבעים ורבעון אחרון.

בחציון הראשון של השנה עדין לא הורגשו בישראל את מלוא השפעתן של תהליכי המיתון והשלכות הגלובליות של השווקים החיצוניים (ארה"ב, אירופה ומזרח אירופה), השפעת תנודות המטבעות וסחר החליפין על המשק הישראלי.

לעומת זאת ברבעון האחרון של השנה הייתה השפעה גדולה ומשמעותית על חלק מענפי האחזקות (בעיקר בפלסטניר, ענף המזון והגד"ש).

סיימנו בכל תאגידי האחזקות להציג את המאזנים הסקורים וסיכומי השנה בפני הדירקטוריונים. בהנהלה הכלכלית הוצגו הדוחות רווח והפסד המפורטים, לאחר סיום הכנת כל המאזנים (של האחזקות והקיבוץ) הם יוצגו בהנהלות ויובאו לאישור באסיפה כמו בכל שנה. הדיווח בעלון לגבי התוצאות העסקיות יהיו כלליות מאוד וזאת מפאת תפוצתו הפתוחה גם לאוכלוסיה שאינה חברה בניר אליהו. (חבר שיהיה מעוניין לעיין בדוחות המפורטים יוכל לפנות אלי ישירות ולקבלן).

פלסטניר:

שנת 2008 הסתיימה כאשר בחוץ העולם העסקי רועש וגועש ומייצר אי בהירות לגבי שנת 2009. **הכנסת שותף** - אכן סיימנו אצת המהלך ובמרוצת ספטמבר 2008 נכנסה חברת פלורנס בניהול ברק לפלר כשותפה בפלסטניר מהלך אשר שיפר את נתוני המאזן באופן משמעותי ויצר חוסן פיננסי לחברה. **מכירות שוק מקומי** - אנו מזהים גידול של 13% מכירות במשקל לשוק המקומי אשר רובם הופנו לנישה עיקרית שלנו וזה אריזה אוטומטית מודפסת.

מכירות ליצוא - באופן מכוון עקב צניחה בשערי המטבעות הקטנו באופן משמעותי את המכירות הישירות מפלסטניר ליעדי ביצוא שלנו והם צפון אמריקה ואנגליה.

פלסטניר UK - היעדים שהוגדרו לחברה היו ביסוס התשתיות אשר יאפשרו את הגדלת המכירות ואת כושר התחרות. ואכן כך קרה הגדלנו באופן משמעותי את המסגרות האשראי בחברה וכמו כן חיזקנו את הקשר עם קבלנים נוספים בחו"ל.

כספים - המשכנו את מהליכי הריפיננסינג בתחום האשראי לזמן קצר ואת הגדלת מקורות האשראי, בנוסף לכך המשכנו ללמוד ולפתח את תחום הגנות המטבע.

סה"כ פלסטניר לא עמדה ביעד התוכנית השנתית ל-2008, השפעת הרבעון האחרון של השנה היה חזק ומשמעותי כשהגורם העיקרי הוא עלויות מחירי קניית חומרי הגלם ומחירי המכירה, ערך המלאי וכן התרסקותו של הפאונד. השפעת הסחר והמיתון הכלכלי משפיעות עדין גם על הרבעון הראשון של שנת 2009.

עדן:

בשנת 2008 ממשיך עדן להימנות בין הגנים המובילים בארץ מה שמחזק מאוד את מעמדו היה קבלת רישיון העסק והסדרת השימושים בקרקע, המחירים הינם מהגבוהים בשוק, הגן נתפס כגן יוקרתי, הוא משדר אמינות והפידבקים שאנו מקבלים מאוד מפרגנים, בימים אלו הסתיימה בנייתו והשלמתו של מבנה השירותיים המפואר שעמד מספר שנים על יסודותיו בלבד, בשטח קבלת הפנים.

מגוון האירועים:

חתונות: האירוע הדומיננטי בעדן, מביא את מירב ההכנסות השנתיות.

...משולחנו של המנהל העיסקי

בר/ת מצווה בריתות: אירועים נלווים נסגרים על בסיס מקום פנוי, בדר"כ סגירה קצרת מועד.
אירועי חברה:
היכל המוזיקה: מרגישים שהתחום מתחיל לשאת פרי, יש מאגר לקוחות נרחב והיכל המוזיקה בעדן הפך לשם דבר באזור השרון.
גאגא אנשים – סדנת תנועה ייחודית, ע"פ שיטה של אוהד נהרין, הסדנא מועברת ע"י מדריכים יוצאי האנסבל להקת בת שבע.
פ.ר.ש. – הדרכת נהיגה במגרש החניה של עדן.

סה"כ נסגרו כ- 269 ארועים בשנת 2008 מתוכם כ- 211 חתונות, עם הכנסות של מעל 6 מליון ₪.
עדן סיימה את 2008 עם רווח גבוה ב- 200 אש"ח משנה קודמת זאת על אף השפעות האינפלציה השנתיות שהשפיעו לרעה וכן על גידול בעלויות הוצאות המימון שגדלו בעקבות ההלוואה שעדן לקחה מבנק מזרחי לתשלום דמי ההיוון למנהל. כרגע לא נראה שהמצב הכלכלי משפיע על הביקוש והסגירות לאירועים בעדן, והציפיות מעדן ממשיכות להיות גבוהות מאוד.

שותפות רפת ר.ן

שנת 2008 הייתה שנה יוצאת דופן לטובה בתנאי הסחר של ענף הרפת בארץ (פתיחת המכסות, מחירי המטרה, מחירי המזונות, מחירי אבקת החלב בארץ ובעולם ומחירי הבשר החי ועוד).
ייצרנו בשותפות רפת ר.ן כ- 20% מעל המכסה ולמעשה רפת ר.ן. הייתה יצרן החלב ששיווק הכי הרבה חלב בארץ.
רפת ר.ן. הרוויחה בשנת 2008 כ- 8 מליון ₪, שנה כזאת מוצלחת לא תהיה עוד שנים רבות, ובשנת 2009 יש לצפות לרמת רווחים ותנאי סחר כמו בשנים 2006-2007.

שותפות תחנת דלק - ניר אליהו אלון החזקות

התחנה בשנת 2008 הגדילה את מחזורי המכירות גם בדלקים וגם באלונית ולמעשה לאחר שגמרה לשלם חוב היסטורי לחברת "דור אנרגיה", הצליחה לסיים השנה ברווח של מעל ל-200 אש"ח.

סה"כ התאגידים המוחזקים סיימו את שנת 2008 ברווח גדול יותר משנה קודמת, ב- 530 אש"ח, וקרוב ל-5 מליון ש"ח.

ענף הגד"ש

תמונת המצב בתחום החקלאות וגידולי הירקות בפרט בשנים האחרונות הוא בכי רע, ורוב מגדלי הירקות סיימו את השנה בהפסדים גדולים, אצלנו תמונת המצב לא שונה, על אף שהבנו כבר בתחילת השנה שהולכת להיות שנה קשה וצמצמנו מאוד את שטחי הגידול לעומת השטחים שגידלנו בעבר.
ההנהלה הכלכלית דנה בתוצאות העסקיות של הגד"ש וניתוחי השנים האחרונות ובחיפוש דרכי הפעלה ותפעול שונים של שטחי הגד"ש תוך הקטנת הסיכונים הכספיים והעמדה מושכלת של הון חוזר לענף. ההנהלה החליטה לצמצם מאוד את גידולי הירקות ולהיכנס לבדיקה של מספר חלופות גידולים אחרים וניצול אופטימאלי לשטחי הגד"ש תוך שיתוף פעולה מלא בין כל הגורמים, והציבה לעצמה לוחות זמנים לביצוע והתארגנות. מבחינה כספית הענף סיים את 2008 בהפסד של מליון ושמונה מאות ₪.

מטעים ופרדס

בימים אלו אנחנו משלימים את כל הנטיעות החדשות של עצי האבוקדו בשטחי השותפות (השטחים הצפוניים - הדשא בעבר), בפרדס כרגע אין שינוי ממתנינים לתשובת משרד החקלאות לגבי המשך ההפעלה. סה"כ הענפים יציבים וצפויים.

...משולחנו של המנהל העיסקי

ענף המזון:

בענף המזון הייתה תנודתיות גבוהה מאוד, (בתחילת השנה הייתה קפיצה גדולה במחירי חומרי הגלם, עלויות הייצור גדלו) אך ההתמודדות עם תנאי השוק היו טובים לאורך מרבית השנה ומעדניר שמר על יציבות ונאמנות הקונים, ברבעון האחרון של השנה ובעיקר בחודש האחרון הייתה ירידה מסוימת, אך בסה"כ ענף המזון סיים ברווח נאה של כ- 257 אש"ח. ברבעון הראשון של שנת 2009 אנחנו מזהים יציבות טובה ואכן המכירות של פסח היו מצוינות, כמו כן קיבלנו רישיון יצרן למטבח מעמד ששאפנו אליו מספר שנים.

מוסד:

ענף המוסד עמד בשנת 2008 מעל ומעבר לציפיות וסיים ברווח יפה של מעל ל- 50 אש"ח הרבה מעל לשנה קודמת.

מסגריה:

מאמצע שנת 2008 חיברנו בין שתי מסגרות שלנו ושל איתי (זווית אחרת) ושילבנו כוחות ע"מ להתמודד טוב יותר עם תנאי השוק הקשים, מהלך שהוכיח את עצמו והביא לרווח של מעל ל- 60 אש"ח, הרבה מעל לשנה קודמת.

חשמליה:

ענף שירות טוב ויעיל, עסק בעיקר בטיפול שוטף ונותן מענה ושירות גם לשוכרים באזור מבני המשק וגם לתאגידים עדן ופלסטניר. סיים עם רווח של כ- 20 אש"ח.

השכרות מסחריות:

כמות השוכרים דומה מאוד לשנה קודמת (היה חשש שכפר השעשועים על כל מחסניו יצטרך להתפנות באמצע השנה, אך כרגע ע"פ הוראת בית המשפט הם רשאים להישאר בשטחנו). הפגיעה הקטנה אל מול שנה קודמת הייתה בעיקר ירידת שער הדולר שחלק נרחב מהחוזים צמודים אליו. אנחנו ממשיכים להתקדם בתוך סבך תהליכי הבירוקרטיה להשגת אישורים לתוכנית בינוי לאזור המשקי והסדרת שטחי האחסנה. סה"כ ההשכרות המסחריות הגיעו לרווח של מליון וחצי ₪.

סה"כ בסיכום סעיפי הענפים הגענו ל- 2,120 מיליון ₪, דומה מאוד לשנה קודמת. בסעיפי האספקות נשאר 94 אש"ח, יותר טוב משנה קודמת.

בסעיפי הכלליות ומימון (הנהלת חשבונות, הנהלה עיסקים וכלליות) היה הרעה אל מול שנה קודמת, כולן בכלליות משק ששם הייתה עליה בגובה הוצאות המימון.

סה"כ המגזר העסקי סיים את שנת 2008 ברווח של 2,627 מיליון ₪, טוב יותר מביצוע שנה קודמת ב- 790 אש"ח.

במציאות הכלכלית שהמשק הישראלי נמצא בו והזעזועים העולמיים זה מראה על יציבות, אך דרושה מאיתנו משנה זהירות לגבי ההשלכות והמשך התוצאות לשנת 2009.

לסיום אנחנו נמצאים בתקופת מעבר בין ימי הזיכרון לחג העצמאות ה- 61 למדינת ישראל וברצוני לאחל לכולנו חג שמח.

רוני ברניר
מנהל עסקי

לכבוד מזכיר קיבוץ ניר אליהו וחברי המשק היקרים

ברצוני להודות לכם על האימוץ המצוין בתקופת שירותי הצבאי בגדוד 890 של הצנחנים.

את שירותי הסדיר העברתי בחופשות מהצבא בקיבוץ היפה והנפלא שלכם.
הודות לתמיכה של יהודית מדר ומשפחתה, קיבלתי את החחושה שאני מגיע תמיד לבית חם
ואוהב, מה שלא חשתי שנים.

אני רוצה להודות לכם מאוד מאוד על תקופה שלא תישכח ממני לעולם.
הרגשתי את הנתינה שלכם במיוחד במבצע עופרת יצוקה, עם החבילות הנהדרות של
יהודית וכל מכריה, במיוחד עוגות התפוזים הנהדרות שכל הגדוד נהנה מהם.
השתחררתי מהצבא בהרגשה של נתינה והרבה הרבה קבלה.

ושוב אני מודה לכם, לקיבוץ ניר אליהו, על הכול. תמשיכו לתת בית חם ואוהב לחיילים
הבודדים, הם זקוקים לזה באמת!

הג שמח,

מוטי יהלומי

6/4/2009

על כוס קפה שיחה עם זיו גת

בזמן האחרון יצא לי להיכנס מידי פעם לאלי ב. בזווית העין קלטתי את זיו גת בחדר ליד, עובד בשקדנות שתפסה את תשומת לבי והחלטתי ל"דוג" אותו לעלון. הרחתי שיש סיפור...

ספר קצת עליך, זיו.

אני בן משגב-עם, אחרי הצבא עברתי לעיר הגדולה. לאחר טיול בעולם הגעתי לרעננה...

ולימודים?

למדתי במכללה למנהל – תעשייה וניהול.

ואת שרית?

הכרתי בלימודים, שנינו היינו סטודנטים.

והעבודה?

עבדתי בחברה שהיא סוכן של "מוטורולה" לנושאי בקרת השקיה, בתפקיד מנהל שיווק ומכירות לתחום המוסדי והמוניציפאלי של מערכות בקרת המים וההשקיה. לאחר עשר שנים, החלטתי לעזוב שם ולפתח את המקצוע באופן עצמאי, מאחר שהכרתי מגוון רחב של אנשים בתחום, ומאז, כשנתיים, אני בפעילות הזאת.

שהיא?

מתן שירותי ייעוץ ושיווק בתחומי ההשקיה והמים.

ומזה בלבד מתפרנסים?

אני פעיל בשלושה תחומים:

חברת מי-רם בבעלות מפעלי גרנות ומנהלים בחברה. החברה עוסקת בניהול תשתיות מים וחשמל בהתיישבות הכפרית, זאת אומרת – פעילות החברה כוללת ניהול שוטף של אספקת המים והחשמל לצרכנים השונים בסטנדרטים של חברת חשמל ומקורות, ביצוע השקעות (התקנת מוני מים, דודי מים, הפרדות דודים ועוד) בכדי להגיע לסטנדרטים לאלו שאינם קיימים בישובים רבים, שאצלנו זה "יוסי את שקד" – מבצעים פעולות אלו ברמה גבוהה מאוד, ואני אומר זאת לאחר הכרה של התשתיות בעשרות קיבוצים ומושבים בכל הארץ. תפקידי מנהל השיווק. הדבר כרוך במפגשים עם הרבה מנהלי קהילה, מנהלים עסקיים, הנהלות משותפות ואף אסיפות קיבוץ ברחבי הארץ (מה שמאפשר הסתכלות גם עלינו מכיוון אחר).

הרעיון הוא להשקיע את המשאבים שחסרים כיום לקיבוצים ומושבים, אך קיימים בידי גופים עסקיים. ההחזר של ההשקעה אמור לחזור במשך עשר שנים של עבודה. מע"צ – אני מנהל פרויקט של בקרה מים בגינן במחלפים ובצידי הדרכים, כולל המעקב אחר כמויות מים, וכן ייעוץ בפרויקטים חדשים ועוד. ייעוץ למתכנני השקיה ורשויות מוניציפאליות. מייצג את "נטפים", חברת "דורות מגופי בקרה" ו"ארקל" מערכות סינון.

וזה כולל גם את "הנושא הבוער" של החיסכון במים?

בהחלט. אני קשור גם לתחום זה, למרות שזה תחום שמשתנים בו החוקים כל יומיים...

עכשיו אני אשאל הפוך – איך עומדים בשלוש מטלות כה כבדות?

ראשית, עובדים קשה, לומדים כיצד לשלב בין הדברים, מנסים לתת פתרונות ומשתדלים לספק את הדרישות

... על כוס קפה

של כולם. חייבים להיות יעילים ע"י תאום הפעילויות, ריכוז נסיעות וכדומה...

ואצלנו בקיבוץ, יש לך אצבע בכל אלה?

אני במנהלת המים של ניר אליהו, אבל כאן אין פעילות תוססת. אני הצעתי למשל לנימרוד לבנות בריכה על מנת "לתפוס" את המים ולראות איך גם בתוכנית הפרצלציה והבנייה מתייחסים למים ולא נותנים להם להתבזבז סתם.

ואיך נראה לך בגדול כל המתרחש במשק המים?

פוטנציאלית יש מים, שהיא גבוהה יותר מהיצור ובגלל בעיות בירוקרטיות לא מייצרים יותר. ניצול מים מושבים (מי שפכים שעברו טיפול), גם כאן מים רבים זורמים לים, אבל יש עיריות בדרום שכבר מתחילות להשתמש במים אלה להשקיה ואני קצת מייעץ לעיריות לגבי אישורים שונים, כמו אישורים ממשרד הבריאות למשל וכו'...

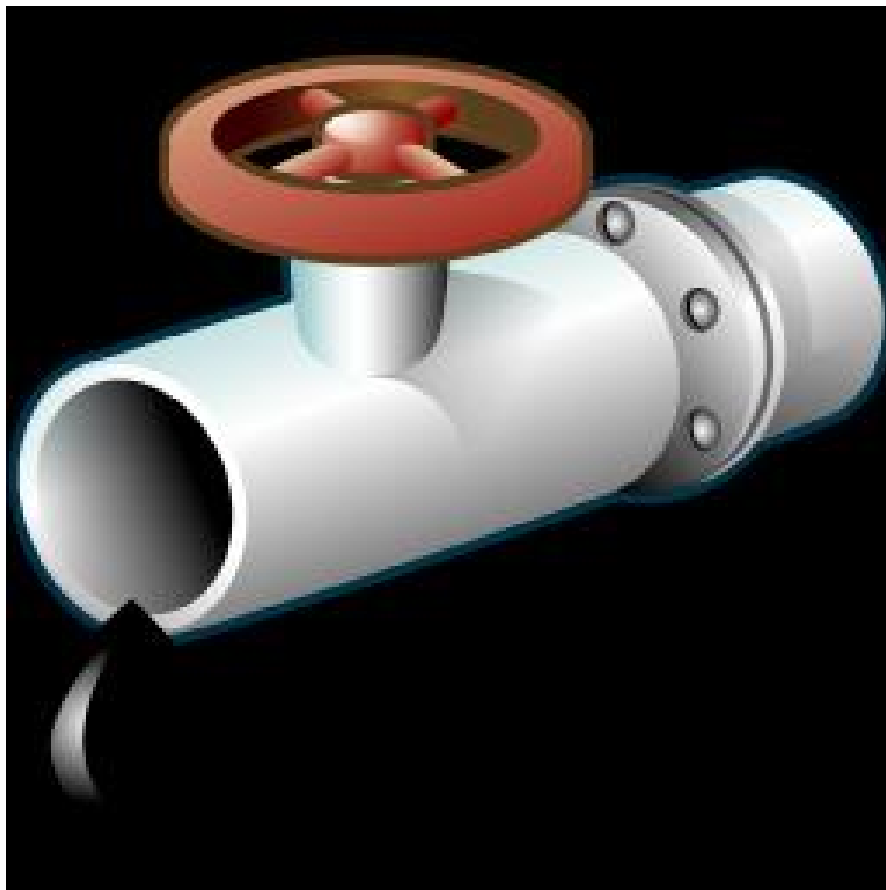
ומה אתה אומר על צריכת המים בקיבוצים?

התברר, שצריכת המים בקיבוצים, ללא החקלאות, היא בערך פי שלוש יותר מהצריכה בעיר!!! – לתשומת לבנו.

ונסיים בקריאה – ניתן לייעל, צריך לחסוך!

תודה לך זיו ובהצלחה.

שמוליק.

הפינה הירוקה

מים אפורים

בהמשך לכתבה מהעלון של חודש מרץ, שעסקה בדרכים לחסוך ולהשתמש שוב במים, אנו כותבים כאן על אחת השיטות הכי יעילות (לדעתנו) לחסוך ולהשתמש שוב במים - הקמת מערכת מים אפורים. הנושא הזה עוד יותר קריטי עכשיו, אחרי שהמדינה קבעה הגבלות על השקיית גינות.

לפני שניכנס לנושא הזה אנחנו חייבים לכתוב כמה שורות על שיטה נוספת לניצול

מים שלא כללנו בכתבה הקודמת - שימוש במים ממזגנים. ברוב הבתים כבר יש מזגנים. בהרבה בתים יש אפילו יותר ממזגן אחד. כאשר המזגן מקרר, הוא מעבה לחות מהאוויר למים. כל מזגן "מייצר" בדרך זו 20-36 ליטר מים ליום! הכמות המדויקת תלויה בסוג המזגן, בעומס העבודה שלו ובלחות באוויר. אצלנו לח מאוד בקיץ אז המזגנים מייצרים הרבה מים. בבתים עם מס' מזגנים אפשר להגיע ליותר מ-100 ליטר מים ביום. בד"כ, אנו נותנים למים הללו לטפטף לאדמה. למה שלא ננצל אותם? אפשר בקלות לחבר את כל צינורות הניקוז של המזגנים שלנו למיכל אגירה (או לשים לכל מזגן מיכל משלו) ולהשתמש במים להשקיית הגינה. כמובן שעדיף שאלו יהיו מיכלים סגורים כדי להקטין סיכונים עם ילדים, למנוע אתרי הטלה ליתושים וגדילת אצות. אם זה אפשרי, הכי טוב זה ליצור מיכל אגירה סגור שהינו מוגבה מהרצפה, לחבר אליו צינורות טפטוף ולקבל השקיה אוטומטית לגינה כל הקיץ (יש גם חברות שמוכרות מערכות לניצול מי מזגנים). המים הללו חסרי מינרלים, לכן עדיף להשקות איתם את הגינה בה יש אספקה בלתי מוגבלת של מינרלים. אם משקים איתם עציצים, עדיף להוסיף מידי פעם קומפוסט לעציצים כדי שישפק מינרלים. כמובן שהמים הללו אינם בחינם - החשמל שצורך המזגן עולה לנו כסף. אבל אם כבר הפעלנו מזגן, למה לא לנצל אותו עד הסוף?

עכשיו נעבור למים האפורים. הרבה מהשיטות לחיסכון ושימוש חוזר במים שהזכרנו בכתבה הקודמת ובתחילת הכתבה הזו אמנם משרתים את המטרה של חיסכון במים, אבל יש להם חסרונות. חלקם דורשים התעסקות יומיומית שלא לכולם יש כוח אליה (לאגור מים במקלחת עד שמגיעים המים החמים, שמירת מי שטיפת ירקות ופירות בקערה). פתרונות אחרים הם ארעיים - זאת אומרת, זמינים רק חלק מהשנה (אגירת מי גשמים, השקיה עם מי המזגנים). יש פתרון אחד שיכול לספק לנו מים לשימוש חוזר ללא התעסקות יומיומית ובמשך כל השנה - מערכת לשימוש חוזר במים אפורים.

"מים אפורים" הם מים משומשים שהשתמשו בהם לצרכי הבית, למעט מי הביוב מהשירותים - אשר נקראים "מים שחורים". מים אפורים עניים בחומרים אורגאניים ובחידקים. מים שחורים עשירים בחומרים אורגאניים ובמיקרואורגניזמים (חיידקים, פטריות ווירוסים). כל המים שזורמים אצלנו בברזים הם מי שתייה. אנחנו לוקחים מי שתייה, מלכלכים אותם קצת (במקלחת, בכיור...), שופכים אותם לביוב שם הם מתערבבים עם המים מהשירותים, הורסים אותם והופכים למפגע תברואתי. למה שלא נשתמש שוב באותם מים אפורים לפני שהם נשפכים לביוב?

ניתן לטהר מים אפורים מהמקלחת או מהאמבטיה, מהכיורים וממכונת הכביסה, ולהשתמש בהם להשקיית הגינה או אפילו למלא איתם את הניאגרה בשירותים. כך שבמקום להפוך את המים האפורים למפגע תברואתי (אם אנו מזרימים אותם לביוב), ניתן לטהר אותם ולהשתמש בהם שוב. זהו בעצם מקור המים הגדול והזמין ביותר שאנו יכולים למחזר.

מערכת לטיהור מים אפורים הינה פשוטה מאוד. צינור הניקוז של המים האפורים מהבית מתחבר למערכת של מסנן ומיכל טיהור ביולוגי ומהם אל מיכל אגירה של המים המטוהרים. משאבה ממיכל זה דוחפת את המים המטוהרים אל מערכת ההשקיה (או אולי גם לניאגרה).

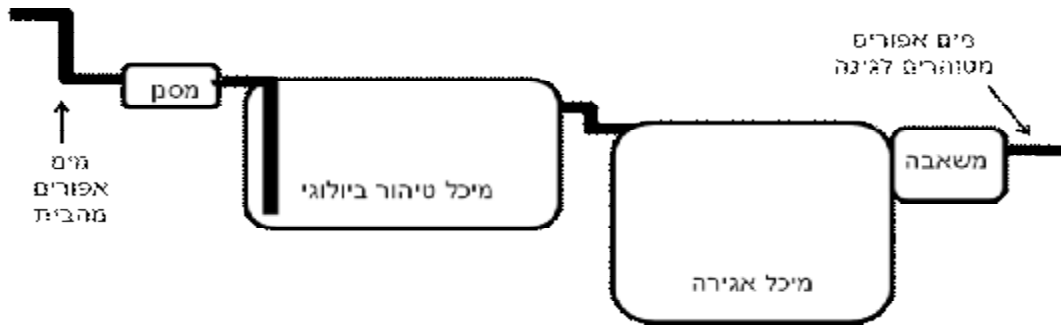
הכי קל וגם הכי יקר זה לקנות מערכת מוכנה. בעולם יש הרבה חברות שמוכרות מערכות כאלו. אפילו אצלנו בארץ יש כמה חברות, אבל הן בעיקר מוכרות לחו"ל, מכיוון שאין כאן מודעות ומכיוון שמבחינה חוקית הנושא עדיין לא מוסדר כמו שצריך. התקנת מערכות כאלו עולות כמה אלפי שקלים.

האופציה השנייה היא לבנות מערכת כזו לבד משלל ה"פסולת" שלנו, כמו אמבטיות ישנות, מיכלים ישנים וכו'. מערכת כזו מטהרת את המים בעזרת צמחי מים (קנה, סוף, גומא ועוד) ומיקרואורגניזמים שמשולבים

...הפינה הירוקה

בתוך מיכל הטיהור הביולוגי. כך גם ניתן למחזר מים וגם לזכות בגינה של צמחי מים שבאופן רגיל היינו צריכים המון מי שתייה כדי להשקות אותה.

אז כמה מים אפשר למחזר בצורה כזו?

למרות שהמים מכיור המטבח ומהמדיח גם כן נחשבים "מים אפורים", הם עשירים בחומר אורגני שמקורו באוכל שלנו. חומר אורגני רב במים מעודד התרבות של מיקרואורגניזמים - לכן הכי פשוט הוא לא להשתמש במים אלו כלל כאשר אנו ממחזרים מים אפורים. יש שיטות לטיהור המים מהמטבח אבל לא נכנס אליהן כאן. מבחינת כמויות השימוש הביתי במים, הממוצע בארץ הוא כ- 160 ליטר מים לאדם ליום, וזה לא כולל מים להשקיית גינות. התפלגות צריכת המים הביתית הממוצעת היא כדלקמן:

השימוש	כלל הצריכה (ליטר ליום לאדם)	כלל כמות מים אפורים פוטנציאליים (ליטר ליום לאדם)
שירותים	30-50	-
מטבח/ מדיח כלים	10	-
כיורים	9	9
מקלחת/ אמבטיה	54	54
כביסה	37	37
סה"כ	140-160	100

זאת אומרת, ניתן להשתמש שוב בכ- 100 ליטר מים לאדם ביום. משפחה בת חמש נפשות יכולה להשתמש שוב בכ- 500 ליטר מים ביום, או בכ- 140-180 קוב בשנה! (קוב = אלף ליטר). בכמות הזו אפשר להשקות את כל הגינה כל השנה. אין צורך לבזבז מי שתייה יקרים ואין צורך לייבש את הגינה. בנוסף- קוב מים עולה 4-8 ₪ (תלוי איפה ובכמה מים משתמשים. יכול גם להיות שבעתיד יעלו את המחירים). כך שניתן לחסוך מאות ואפילו 1000 ₪ בשנה.

כמה משפטים על בטיחות - כמו שהוזכר כבר, המים האפורים מכילים חיידקים (שמקורם בנו, באוכל שלנו וכו') שעלולים להתרבות ולגרום לבעיות בריאותיות. מים אפורים שלא מטופלים כראוי הינם מסוכנים. אבל גם נהיגה ברכב ללא ציות לחוקי התנועה הינה מאוד מסוכנת. אם מטפלים במים כראוי לא נשקפת סכנה. צריך לבנות את המערכת בצורה נכונה. צריך לוודא שהמים שוהים במערכת מספיק זמן כדי לאפשר טיהור (ע"י בניית מערכת עם קיבולת מתאימה). כמו כן יש להימנע ממגע עם המים האפורים לפני שהם מטופלים.

כדי למחזר מים אפורים כדאי לייצר מים אפורים נקיים יותר. מה הכוונה? ברוב המקרים, המים האפורים מכילים מזהמים מחומרי ניקוי לא טבעיים כגון אבקות ומרככי כביסה, סבונים לא טבעיים, נוזלים שונים לפתיחת סתימות ועוד. אם אנו רוצים למחזר את המים האפורים שלנו, כדאי להפסיק להשתמש בכל החומרים הללו. החומרים הללו מכילים הרבה מאוד מלחים, חומצות או בסיסים חזקים, חומרים שמקורם בנפט ושאר מרעין בישין. החומרים הללו מתכלים לאט, הם לא בריאים בשבילנו, הם לא יטיבו עם המערכת לטיהור מים אפורים וגם לא יעשו טוב לכל מה שנשקה בעזרתם. אפשר להסתדר בלעדיהם - לכל אחד מהחומרים הללו יש בימינו תחליפים מסחריים טבעיים וטובים (שבעצם הם היו תכשירי הניקוי פעם לפני כל תעשיית הכימיה של ימינו) שמתפרקים לרכיבים לא מזיקים תוך זמן קצר (והם גם לא דווקא יקרים יותר). גם אם משתמשים בחומרי ניקוי טבעיים שמתפרקים מהר, אין להתפתות ולוותר על מערכת המים האפורים ולהזרים את המים ישירות לגינה. אם לא ניתן להם מספיק זמן להתפרק בתנאים מתאימים, הם לא יתפרקו

...הפינה הירוקה

מהר או מספיק. אולי בהתחלה הכל יראה טוב, אבל אחרי כמה שבועות או חודשים יצטברו החומרים הללו באדמה ויזיקו לה.

אחרי שמסכימים לעבור לחומרים יותר ידידותיים לעצמנו ולסביבה, צריך להשקיע (או עבודה או כסף) בשביל להכין את הבית למחזור מים אפורים. הבתים הקיימים מזרימים את כל המים מהכיורים, מהשירותים ומהמקלחת לביוב. צריך להפריד בין המקורות הפוטנציאליים של המים האפורים לשאר הביוב. הכי יעיל זה לעשות זאת

כאשר מתכננים לבנות בית חדש או כשמשפצים בית. מתכננים את האינסטלציה כך, שכל המים האפורים מתנקזים לצינור עם יציאה אל מחוץ לבית - לצינור זה נחבר את המערכת לטיהור המים האפורים. הכי נוח לתכנן את האינסטלציה כך, שיש אפשרות להפנות את המים האפורים גם לביוב במידת הצורך (אם מערכת המים האפורים עוד לא מוכנה, או אם אנו מתקנים או מנקים אותה). פשוט מתקינים מגוף (ברז) שיכול להפנות את המים או לביוב או למערכת המים האפורים. אפילו אם אתם בונים או משפצים בית ולא מתכננים כרגע להתקין מערכת מים אפורים - תעשו לעצמכם טובה ולפחות תבצעו את ההכנה הפשוטה והזולה הזו באינסטלציה. כי אם בעתיד תרצו לעשות זאת - זה יהיה גם יותר יקר וגם יכלול יותר בלגן בבית (וכרגע נראה שמצב המים לא ישתפר בקרוב. גם אם יבנו מספיק מתקנים להתפלת מים, הראשונים יהיו פעילים רק עוד שנתיים-שלוש, וחוף מזה המים יעלו יותר כסף כי מאוד יקר להתפיל מים). אבל רוב האנשים לא בונים בית חדש ולא משפצים. אנשים אלו יכולים לשנות את הצנרת הקיימת (מקלחת, כיורים) כך שתאפשר מחזור של מים אפורים - זה כרוך בבלגן בבית ובהשקעה כספית (כ- 1000 ₪ לשינוי צנרת במקלחת), אבל בטווח הארוך זה שווה את זה. למי שלא יכול לעשות את זה, אפשר לפחות לנצל חלק ממקורות המים האפורים - לדוגמא, אפשר לנקז בקלות ובלי השקעה כספית את מכונת הכביסה אל מערכת המים האפורים. ישנם בתים בהם חלק מהכיורים מנוקזים אל צינור שיוצא מהבית ונשפך לביוב מחוץ לבית - קל מאוד לנקז צינור כזה אל מערכת המים האפורים בלי להרים בלטות או לשבור רצפה בתוך הבית (כמו שנאלץ לעשות במקלחת).

מבחינה חוקית בארץ אנו מפגרים אחרי מדינות נאורות יותר. באוסטרליה, בצפון ובמערב אירופה וגם בחלק ניכר ממדינות ארה"ב כבר נחקקו חוקים שמסדירים את מחזור המים האפורים ויש אף תקנות שמעודדות את התושבים לעשות זאת (הטבות בארנונה למשל). אצלנו יש הצעת חוק בשלבי ניסוח - נקווה שתאושר במהרה.

אם מישהו מעוניין במידע נוסף, ניתן לפנות אלינו.

דניאל מדר ודודן אביגד

חברות בתחום המים האפורים:

פלסגן (מתקינים גם מערכות למי מזגנים) - 054-4866401

המטהר - 03-9341169 www.hametaher.co.il

אקוסיסטמס - 054-5424588 <http://ecosystems.co.il/>

אקווה סופט - 04-8221038 <http://www.aqua-israel.co.il/>

בין סדר קיבוצי

בשנים האחרונות כל משפחה יוצקת לעצמה את תכני הסדר. יש המעדיפים מזון מבית סבתא, יש היוצאים למדבר, יש שמחשיבים טקס משפחתי או שיחות עדכון שנתיות ויש קבוצה שבוחרת בסדר קיבוצי והכל בסדר. השנה התארגנו כ-13 משפחות מהקיבוץ על אורחיהן ובנוסף להן חמש משפחות אורחים מבחוץ, שהצטרפו לחוג את הסדר הקיבוצי בחדר האוכל (כ-250 איש).

השנה לקחתי על עצמי את ארגון החג בהתנדבות והצטרפו אלי רמי כאב הסדר, אריה על השירה, המנגנים הוותיקים הנעימו את שירתנו, דלית שעל יציאת מצרים, אלי וצוות המטבח על המזון, רבקה'ה שדאגה לעיצוב המסורתי של עבודות האומנות המדהימות, עדן על המים שתרמו את הפרחים המרהיבים ונתנו לאביב להיכנס לליבנו, ושקד שעל החשמל וההגברה וכל משפחה הצטרפה בקטע קריאה או בפעילות זו או אחרת. התכנסנו בשעת בין ערביים כל משפחה במיטב מחלצותיה, ברכת חג שמח והרבה בריאות בחלל החדר ואור בעיניים על ההתכנסות המשפחתית והחברתית.

פתחנו את הסדר בברכה מעודכנת על נרות החג, שברכה משפחת פנר והמשכנו בברכת החמה. עשינו הפסקה לשיר תפילה לחזרתו של גלעד שליט, שבוצע ע"י אריה, והחלנו בסדר הסדר שהיה מאוד מסודר בזכותו של רמי וכל השותפים. כמידי שנה שמוליק עדכן את הברכות על הכוסות והשנה הוספנו שני קטעי קריאה מסדר נשים (מה נשתנה ואת כוס מרים). שרנו במלוא גרון וגם זללנו בין כוס לכוס.

לילדים היה שלחן פעילות, היה מתח באוויר האם ימצאו כל 60 האגוזים (כמספר שנות המדינה) והאם יוכלו הילדים לקבל את הממתקים? שרנו את מה נשתנה, יצאנו ממצרים לבושים בבגדים מדהימים וחצינו את ים סוף בעזרת דלית, תמר וכל הילדים (וראינו את עצמנו כאילו גם אנו יצאנו ממצרים) ומשה הוציא לנו מים מהסלע (איתן ב). דור צעיר נכנס לסדר ההקראה.

לקראת סוף הסדר הגענו לאחד משיאי הערב ב"אחד מי יודע?" משפחתי שהסתיים בקרשנדו של כל האורחים בחדר האוכל וקינחנו ב"חד גדיא", בו הילדים הופיעו בחשכה (תיאטרון שחור). וכך כמידי שנה תם ונשלם הסדר שהיה מסודר לתפארת ושוב תודה לכל מי שהיה שותף סמוי או גלוי אנו משתבחים משנה לשנה (כדבריו של אריה).

לילך.

זכרון השואה

ששים וארבע שנים עברו וזיכרון השואה אינו מרפה. לא שלא ניסינו לברוח ממנו. ניסנו ועוד איך. בשנות ה-50 וה-60 נושא השואה כמעט ולא היה קיים בתכנית הלימודים בבתי הספר בארץ, במדינה היהודית שכרבע מתושביה אז היו אנשים שבאו משם. ובעצם מדוע לא? היינו מדינה צעירה עם מבט אל העתיד, הכאב היה חזק, וכן, גם התביישנו - איך הלכו כצאן לטבח?! כמובן, הם, לא אנחנו, הישראלים, אלה שהיו כאן לפני, ואלה שנולדו אחרי, כולל בניהם של הפליטים. כן, פליטי שואה קראנו להם. פליט זה מושג שהולך טוב עם מסכנות, עם חולשה, אי שייכות. הם נראו שונים, הם דברו עברית מצחיקה, מפחדים, אוגרי מזון וכו'. כך הסתכלנו עליהם, כך רצינו לראות אותם, לחזק את עצמנו, שאנחנו לא כאלה, שאנחנו בדיוק מה שהם לא. אז לא הביאו אנשים מאושוויץ לספר את סיפוריהם לתלמידים. הגיבורים שלנו כאן היו אריק שרון וה-101, הפלמחניקים, החלוצים, בוני תל אביב, אבל יהודי מסכן מהשואה? לרחם עליו אולי כן, אבל דמות להזדהות? נו באמת.

עד שהתחלנו להקשיב להם. זה התחיל במשפט אייכמן, 1961. היינו זקוקים לעדים. היה חשש שהם לא ירצו לדבר, אבל הם דברו. וכמו פקק שנחלץ מבקבוק הסיפורים שטפו. פעם ראשונה התחלנו לשמוע את סיפור השואה לא כסיפור מיתולוגי על 6 מיליון, אלא כסיפור אישי. ולסיפור אישי יש פנים, יש שם, יש כאב שאפשר להזדהות עימו, ויש דילמות של הישרדות שניתן להתייחס אליהם. ומאז, שואלים כבר פחות איך הם מתו בצורה כזאת משפילה ופסיבית, אך שואלים שוב ושוב, איך בכלל מישהו יצא חי מהתופת הזאת?

קראנו להם ניצולים. מישהו באמת הציל אותם? יום יום, שעה שעה הם התמודדו עם רעב, מחלות, התעללויות וסכנת מוות. מישהו היה שם כדי להציל אותם? הם שרדו כל יום, כל רגע, לבדם, בבדידות נוראה, תוך מאבק, התנסויות בלתי אפשריות, וכוח עמידה בלתי נתפס על מנת לשרוד. מאבק איום שהסיכוי לשרוד בו שאף לאפס. ואכן כל כך מעט שרדו. אבל אותם המעטים ששרדו מעידים על כל האחרים, על המאבק היומיומי בגטאות, במחנות, ביערות, ובדרכי ההעפלה לישראל. ואם הם שהיו שם, הצליחו לשרוד, להעפיל לישראל, על אף התנכלויות הבריטים והאנטישמים בדרכים, להשתקם, לבנות בית, משפחה, מולדת, כנגד כל הסיכויים, אז מהו בלתי אפשרי?

מה שהיה מקור לבושה, להתרחקות, לרצון לשכוח, היה למקור כוח, תקווה וגאווה לכולנו.

ולכן אני בעבודתי בנושא זה, כל כך גאה להציג את העדים, השורדים מן השואה, בפני הנוער. כדי שיספרו. כי אם הם לא יספרו, מי יספר את האסון ואת העמידה היהודית בתקופת השואה? והם מוכנים לעשות את זה, שוב ושוב, לחזור אל מחוזות הסיוטים שלהם, כי הם מבינים, שבלי הסיפור שלהם, בלי תיאור המאבק שלהם, ושל כל קרוביהם ובני עמם שנרצחו בשואה, הם, וכל קרוביהם שלא שרדו, יישארו עם הדימוי המעוות של כצאן לטבח. כי הם מבינים עכשיו שבלי הסיפור שלהם, יהיה קל יותר לא לזכור, להכחיש שהיה. אין ערך לסיפורים שלהם אם לא יהיה מי שיקבל את הסיפור וגם ירצה להעביר אותו הלאה.

זיכרון, זה אוסף של סיפורים שמסופרים ועוברים מאדם לאדם, מדור לדור, בבחינת - והגדת לבנד.

חובת הזיכרון היא החובה לשוב ולספר. כי אם לא נספר לא נזכור, ובלי זיכרון זה לא קרה. ואם זה לא קרה, אז יש סיכוי טוב שזה יקרה שוב.

איזיו

ספרים רבותיי ספרים

ספריית הקיבוץ נפתחה לפעילות מחודשת !
בחודשיים האחרונים עברה הספרייה מתיחת פנים. לאחר שנים של ספריות שונות במבנים שונים אוחדה ספריית העיון, ספריית ילדים (ראשית קריאה) ונוער וספריית המבוגרים תחת גג משולש אחד.
תהליך איחוד הספריות החל לפני מספר שנים, אך תוספת הספריות ללא דילול וארגון משמעותי גרם לקריסת מדפים ולעומס חזותי שלא הוסיף. לפני כשנה הצעתי את עצמי לעזרה בספרייה, ואכן השנה, לאחר חזרתי לארץ, החלנו בפעילות המיון וסידור מחדש. נעזרנו בידע ספרני מקצועי, בתחושת הלב, ובקריטריונים שונים כמו גודל הדפוס, מראה כללי של הספר, מצב הדפים ומספר הספרים שכתב הסופר ותאריך ההוצאה לאור.

לאחר מיון ספרי העיון לקטגוריות שונות עברנו לספרי הקריאה למבוגרים, וכמעט כל ספר שירד מהמדף אושר ע"י שני אנשים לפחות. ניקינו את הספרים, פשטנו מהם את עטיפת הפלסטיק שהחלה להתפורר, והזמנו את הציבור ואנשים שאוספים ספרים לנבור ולהציל. ואכן אנשים הגיעו הן מהקיבוץ והן מבחוץ ולקחו מספר רב של ספרים. בסוף תהליך זה הזמנו את חברת "אמניר", שלקחה למחזור את הספרים שאין להם דורש. בתהליך זה עלי להודות לילדי הנעורים שהתגייסו למען מחזור הספרים באנגלית, שהיו מאחסנים מתחת לח"א.

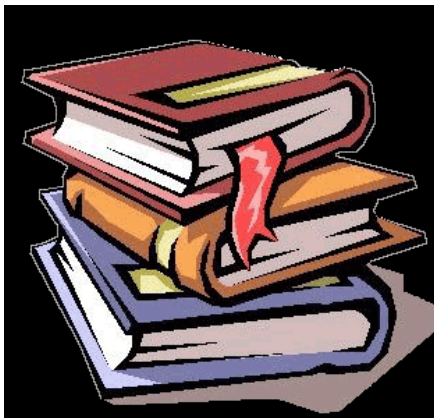
לאחר שניקינו את הספרייה והתקינו בה מזגן, הווארד צבע את הקירות. למדפים הפנויים במשכן החדש העברנו את ספריית הילדים והנוער, וזאת - בעזרת ילדי עורבני החסונים ומשה קאופמן. גם ספרים אלו מוינו וסודרו ואלו שלא נבחרו מפאת מצבם הפיזי נתרמו או מוחזרו.
השבוע נפתחה הספרייה באופן רשמי בעזרת ילדי כחל ועורבני, שהכינו את בית הקפה ועזרו בהכנת סימניות עם המדריכה מיקה. שיר ודלית ספרו סיפורים לצעירים, עומר מדר הדריך את הילדים בהכנת המחשה לסיפור "מיץ פטל", הכנו חידון נושא פרסים, נהנינו מעוגות מעשי ידנו להתפאר וכמובן החלפנו ספרים בעזרת יונה הספרנית.
למי שלא היה אך רוצה...

אנו פותחים את הספרייה מידי יום חמישי בין השעות 18:00-19:00.

אם יש בביתכם ספרים מהספרייה שטרם החזרתם, אתם מוזמנים להחזיר למען הקוראים האחרים. נשמח ביותר אם תתרמו ספרים שקראתם ואין אתם רוצים לשמור בביתכם (מבוגרים, ילדים ונוער). תקציב הספרייה אינו גבוה ויש רכישת ספרים, אך ככל שנרבה לתרום - כך יהיה ההיצע מגוון יותר (ספרים כפולים יתרמו הלאה).

אני רוצה לומר תודה לכל ספרני העבר וההווה, שדאגו שמפעל הקריאה ימשך וישפיע על חיינו. אנו חושבים על פעילויות נוספות בספרייה ועל כך יגיעו הודעות בהמשך.

היו שלום ובואו להחליף ספרים בהמוניכם.
מצוות הספרייה.

ומילה לפתיחתה המחודשת של הספרייה -
נאמר רק, שחברת אנשים ללא ספרייה,
היא כמו להלך יחפים במדבר צייה,
כמו חצר מבלבלת ללא פרפרים,
כמו חורש וסבך מנוער ציפורים.

ברכות מקרב

שמוליק.

מה שבא

בין ט"ו בניסן ל- ה' באייר עוברים עלינו הימים הנוראים של האביב. בימים מלאי ההוד הגבורה והנורא, ימי החרות השואה הזכרון והעצמאות, הם הימים בהם מתקשטת הארץ בצהוב בוהק של חרציות ואדום זועק של פרגים ורחובות הערים והמכונניות מתקשטים בדגלים. כל הארץ דגלים דגלים...

לקראת יום העצמאות הייתי עולה עם אבא על הגג. זה לא היה עניין של מה בכך, ההתרגשות החלה כבר ימים רבים קודם לכן. קודם היה עולה אבא אל ה"בויידם" ומוריד משם את הדגלים. לא שני דגלי כחול לבן אלא דגל אדום ודגל כחול לבן, כי בין לבין יחול גם האחד במאי שהיה אז יום חג לכל דבר. את הדגלים אמא תפרה בעצמה, הפסים הכחולים ומגן הדוד נגזרו מבד כחול ישן והלבן נגזר מסדין ישן שיצא משימוש. לפעמים אבא היה מעלה אותי גם לבויידם ואחר כך לאחר שנבדקו הדגלים ושופצו באם היה צורך, היינו עולים להניף אותם על הגג. הבויידם והגג היו מחוזות רחוקים וכמעט בלתי מושגים, רק פעמים בודדות בשנה יכולתי להגיע אליהם. מן הגג היה נראה העולם האחר, גבולות הרחוב והשכונה התרחבו והילדים המשחקים בהם הלכו וקטנו. בבויידם היה נגלה עולם אחר, עולם מצומצם ללא אופק, בו גם אני הילד הייתי נאלץ להתכופף. בבויידם היו החפצים של פעם, ספרים שסבתא הביאה מרומניה, כסא שנשבר, מרצפת ישנה ודוד מים חמים. מהגג אפשר היה להפליג אל האופק בבויידם אפשר היה לצלול. רק ה"מתחת לבית" החלל שבין רצפת הבית והאדמה, דמה לבויידם ויכול היה להיות לו לתחליף. כפי שהבנתם, על גג ביתי התנוססו אז שני דגלים, הכחול לבן של עצמאותנו והאדום של חירותנו. עכשיו מונפים רק דגלי כחול לבן והטבע מניף את אדום הפרגים ומזכיר למי שרוצה להיזכר, את האחד במאי. ואני נזכר עכשיו דווקא בשני סיפורים הקשורים לשואה ולתקומה וגם בעקיפין לדגל האדום ולדגל הכחול לבן.

*****

אף אחד לא אמר קדיש על קיברו של יענק'ל דר בלעכר, או אולי היה שם מישהו שידע למלמל את התפילה, אבל אנחנו לא היינו שם. גם אשתו סבתי, חיה, לא הייתה שם. דרכם נפרדו שבועות או חודשים או ימים קודם לכן, כשירדה מהרכבת לחפש מים ולא חזרה, כי הרכבת נסעה בלעדיה וכך בלי משים נפרדה מבנותיה, דודותי ומבעלה, סבי, לתמיד, אבל אולי לא לנצח, כי כך אומרים אנשי אמונה, יתכן ונפגשו בעולם הבא, עולם שכולו טוב.

אף אחד לא היה שם לומר קדיש על קברה של סבתי, חיה, שנפחה את נשמתה והלכה לעולם שכולו טוב, אולי, בודדה ומיוסרת, אי שם באסיה התיכונה, באוזבקיסטאן, או קזחסטאן, במרחק של שעות או ימים או שבועות מיקריה, סבי, בעלה, יענק'ל ובנותיה סימה ורייסל שנעלמו עם הרכבת ממנה ירדה לחפש מים.

בקיץ של שנת 35, שכר סבא עגלון שייקח את אמא עם המזוודות לתחנת הרכבת. סבא וסבתא ושלוש האחיות צעדו מאחור, לסבא לא היה כסף לשכור עגלה נוספת. כך, כמו מסע הלוויה התנהלה השיירה מהעיירה טיגינה ברומניה, היא בינדרי (ברוסית), אל תחנת הרכבת, אל הרכבת שתישא אותה לקונסטנצה, נמלה של רומניה, אל האוניה שתיקח אותה לפלשתינה א"י.

בקיץ של 45 שוחררה אירופה. מן המלווים בשיירה הקשה ההיא נותרו בחיים רק אמא שעלתה לפלשתינה ומינה הקטנה שבאחיות שנדדה לבדה סיביר.

עכשיו אני יושב עם מינה, אמא מביטה בנו בעיניים של חירשת מיואשת מהסיכוי לעקוב אחר השיחה ולהבין אותנו. ומינה מספרת לי ב 30 דקות את קורותיה בשנים הנוראיות ההן.

"הוא היה בלעכר" מספרת לי מינה באידיש, על אביה, סבא יעקב, עליו אני קרוי. אני מנסה להבין מה זה בלעכר. אחד שמתקן, גגות וגיגיות, היא מנסה להסביר, "בקיצר, קבצונים" היא מסכמת... סבא היה פחח, מינה לא מכירה את המילה והאידיש שלי מתעשרת בעוד מונח, בלעכר. בילדותי אהבתי לשחק בבדיל, לנסות להלחיס ואמא לא אהבה את

הריח, "הוא מזכיר לי את אבא", היא הייתה אומרת, "הוא היה פחח". עכשיו אמא רק מחייכת וממלמלת, "הזמן בורח מהר".

"כשחזרתי מסיביר, לאחר המלחמה, לא היה זכר למשפחה, בינדרי הייתה לאיי חרבות, את ילדי קברתי שם, בסיביר, ועקבותיו של בעלי אבדו בחזית, הוא גוייס לצבא האדום ולא שב" ממשיכה לספר לי מינה, "קרובת משפחה שהייתה עם סבתא, סיפרה לי, איך איבדה את עולמה בדקות בהן ירדה לחפש מים ונותרה בודדה בתחנת רכבת בלב אסיה", היא מתה שם ממחלות וייסורים. "איש אחד מהעיירה סיפר לי כי ראה, בעיר אחרת בלב אסיה, קבוצת יהודים קוברת את 'יענק' ל דר בלעכר' ואני מניחה שזה היה סופו של סבא". "והאחיות שהיו איתם, מה קרה להן?" אני חוקר את מינה, "איש לא ראה, איש לא שמע, נעלמו, התאיידו, לצידי הדרכים של אסיה היו מוטלות גופות לאין סוף, אנשים מתו כמו זבובים, רעבים, מוכי טיפוס ומלריה".

*****

צילום הפרוטרט בשחור לבן היה נתון במסגרת שחורה כשהוא מונח, על המזנון, שעון על רגל הנשלפת מאחורי המסגרת. צילום של איש צעיר במדים עם כנפי טיס. זה איש צעיר של פעם, ברור שזו תמונה ישנה. זה לא יכול להיות בנה, אני חושב, הגיל והתקופות לא נראים לי מתאימים, אולי אחיה? יש סיפור בבית הזה, אני חושב, דרמה. אני ממשיך לסרוק את הבית, בית ישן, כמו אלו שניבנו אז, בשנות החמישים. קטן במושגים של היום. ראוי במושגים של אז. עכשיו הוא סתם בית מיותר על מגרש יקר בשכונת יוקרה. בעוד כחודש לכשתסיים לפנותו יעלו עליו הדחפורים ובתוך יום, יעלם כלא היה. בינתיים נארזים החפצים לא את כולם תיקח איתה לבית האבות. המקום החדש, האחרון, יהיה צר מלהכיל את כל החפצים והרהיטים שאספה במסע חייה. חלקם ימסרו לקרובים וידידים, אחרים ימסרו לצדקה ואחרים לפח האשפה. מידי פעם היא פורצת בבכי, סופקת כפיים וספק שואלת ספק ממלמלת, 'מה אעשה עם כל אלה?' מצביעה על הערמות ההולכות ומתגובבות בחדרים.

אישה בודדה, אני מסיק, מכרה את הבית ועוברת לבית אבות, אורזת לבדה, נפרדת מרכוש וחפצים. סוד הדרמה המסתתרת מאחורי התמונה, אינו מרפה ממני. כשהיא תבחין במבטי התקוע בתמונה, היא תתחיל לספר.

« בעלי, הוא היה טייס, מפקד טייסת

« מבצע סיני?

« לא, תאונת טייס, תקלה טכנית, בן 31. היינו חברים מגיל 16, יחד בתנועה, בשומר הצעיר, יחד בתיכון, הלכנו לנח"ל אך הוא החליט שהוא רוצה להיות טייס. היה עלוי, נחשב לאחד היותר טובים. הייתה ועדת חקירה, הגיעו גם מהמפעל בצרפת, היה שם בורג אחד שהתרופף, השתחרר ופגע באחד הכבלים, נוצר קצר שהשבית את המנוע. מס' 2 ראה אותו צולל אל אדמת הנגב. כל אלופי צה"ל היו כאן בשבעה, גם דיין הגיע, הוא היה אחת התקוות הגדולות של החייל. עכשיו אני חוזרת ומעיינת במכתבים שלנו, היינו כל כך צעירים ותמימים ואהבנו כל כך...

היא שוב פורצת בבכי, אני נבוך, מנסה לחזור למטרת הביקור, אומדן ההשבחה של הנכס, העירייה רוצה לקבל הרבה כסף, היטל השבחה, אנחנו צריכים להוכיח שהשבחה נמוכה.

« תמשיך, היא אומרת, אל תשים לב לבכי שלי, קשה לי, הפרידה מהבית הזה, מהחפצים והרהיטים, הזיכרונות.

« החמודים האלו הם העיקר, בטח גורמים לך להרבה נחת, אני אומר ומצביע על תמונה צבעונית של שלושה ילדים התלויה על הקיר, אולי הנכדים שלה אני חושב ומקווה, למרות שכבר די ברור לי שהיא בודדה.

« הנכדים של אחותי, היא אומרת, אני קשורה אליהם מאד, אבל אסון גדול פקד אותם, הנה היא שוב מנגבת את

...מה שבא

הדמעות. בן אחותי, האבא שלהם, הוא חולה מאד...
בוא אני רוצה להראות לך משהו. אנחנו עוברים לחדר השינה.

« מה אעשה עם אלה?»

היא אומרת, שואלת, סופקת כפיים ושוב בוכה. על משקוף החלון תלויים מדים כחולים. מדי חיל האוויר, מדי ייצוג של פעם, עשויים צמר גס ודוקרני. מדי האיש הצעיר שהתרסק אל חולות המדבר, תלויים אל מול מיטתה ומלווים אותה כבר ארבעים שנה. ערמת המכתבים והספר שקנה לה מונחים למרשותיה ומידי בוקר בקומה ומידי ערב בלכתה לישון הם מנכיחים לה את האיש שממנו לא נפרדה.

*****

טוב, לא ממש התכוונתי, אבל יצא לי מלנכולי. ובכל זאת הארץ פורחת. אביב באוויר ובלב. מינה ואמא נפגשו אחרי 40 שנה. את סיפור פגישתם נשמור להזדמנות אחרת. גם אמא וגם מינה זכו לנכדים ונינים, גם בזכות הטייס שצלל לפני 40 שנה אל מותו.

חגים שמחים ומועדים לשמחה, שנה טובה (על פי המקרא, ניסן הוא הראשון לחודשי השנה) ושבת שלום.

קוני

המצליחנים

גאגא-מאמץ בתחושה ממכרת

שפת הגאגא הולכת ומתפשטת ברחבי הארץ, ומתקיימת במקומות שונים, בניהולו של יוסי נהרין, המנהל את השפה עם אחיו אוהד. באיזור שלנו, יש חוג ב"עדן על המים"

שונת ודגשים אחרים. המרכז הרוחני והארגוני הוא במרכז סוהן דלל, ואחת לחודש נפגשים כל המשתתפים לשיעור מיוחד עם יוצר הנאגא, אוהד נהרין.

יש נאגא/רקדנים, לרקדנים, כחלק מדרך התקדמותם המקצועית יש נאגא/אנשים, לכל עם ישראל, מציגת דורון רז, ומדגישה ששפת התנועה הזו מתאימה לכל אחד, בכל גיל, נשים וגברים כאחד.

עוד באירי מנוח עדן על המים

מסביר את הרעיון: אנחנו לא רק קו אירועים כמוכן המקובל. בנוסף לחתרנות ושכמותן אנו מקיימים 9 קונצרטים בשנה, פתחנו אתר ללימוד נהיגה בטוחה, אנו תורמים לנצרכים ומעבירים מזון רב לעמותת "שולחן לשולחן". אישית אני משתתף קבוע בשיעורי גאגא, מה שנותן לי רגיעה וציאה סן השגרה היום יומית. זוהי שעת איכות בה הראש נודד למקום אחר, מועיל ונעים. ■

כדרך פשוטה, בחלל נעים, ללא מראות, במכוון, בבגדים נוחים, בליווי מוסיקה, כל אחד עם עצמו ועם האחרים."

ועד על "נאגא": תיקחו את ההוראות אל תוך הגוף, חפשו את איכות התנועה, את התחושה, פחות את האינטנסיביות. לא את הכאב אלא את התענוג. מותר גם להפחית את העוצמה, להוריד ווליום, לצוף, לנוח, אבל... בלי לוותר על התחושות שהתעוררו. טובה ההשראה של המנחה, הסוככים אתכם, החלל, האווירה הכללית.

שפת הנאגא הולכת ומתפשטת ברחבי הארץ, ומתקיימת במקומות שונים, בניהולו של יוסי נהרין, המנכ"ל של נאגא. באיזור שלנו, כאמור, יש חוג ב"עדן על המים". שלא כמו בחוגים רגילים, כאן מתחלפים המנחים כל פעם. הקבוצה טונתית ברוטציה ע"י מנחים שונים, ע"מ להעשיר את ההתנסות ולהפגיש דרכי עבודה

דורון רז מנחה מקצועית בשפת הגאגא

מלא סיפוק. וגם הוספת לטמף נמישות, וריות, יעילות, מודעות לחולשות הטפניות שלך, הערת מקומות טנונים, חשיפת קיבועים פיזיים והצעת דרכים לביטולם, שכלול התנועה האינסטינקטיבית, חזרה של חופש ותענוג. וכל זאת

מאת: דוד בן-אשר

צילומים: דוד בן-אשר

אתה נע, זע, זו, מסובב את האגן סביב איזה שהוא כדור (דמוני) היושב בתוך הבטן שלך, ואתה חש (באופן מאד לא דמוני) את הכשר הסמיך שלך ואת נעם המים בסף. והרועות נעטם כמעגלים במרחב, ומצטרף אליהם הצואר הרגלים ואצבעות הידיים והסנטר והישבן בתנועות רחבות וקצרות וטילטוליות ומתנערות, והכתפיים משתלבלות כולם התנועה התחושה הבלתי פוסק... מאמץ, תענוג, אימפוביזציה, התמכרות... תיאור חלקי של שפת תנועה, אשר פותחה משך שנים ע"י המראטרף הנודע **אחד נהרין**, המנהל האמנותי של להקת בת שבע, נאגא שמה.

בן האירועים "עדן על המים" שבניו אליהו, פנשתי את המדריכה **דורון רז**, אחת מ-30 המנחים המקצועיים שמובילים את השפה הזו בישראל, ובגרת 6 שנים כרקדנית באנסמבל בת שבע, בשיעור שבהנחייתה, וכך היא מסבירה: "העיקרון הוא ליצור חיבור לתנועה, לזווה ררך התחושות, הגוף מרגיש את עצמו בכל תנועה. ההוראות ברורות אך החופש גדול ורחב. עליך לזווה מור ולהיות ער סביבך. זוהי שפת תנועה פשוטה של זרימה, של בשר ועצמות. גופך הוא ארגו הכלים שלך, לשימוש יום-יומי, התחושות הן המפתח, גם אם אינן נראות לעין, הן לא דמוניות. ובסופו של שיעור אתה מרגיש שעשית מאמץ לא קטן כלל, והוא נעשה תוך הנאה צרופה, עינוג טפני, אתה

החוג לגאגא ב"עדן על המים"

גאגא- עדן על המים ניר אליהו 09-7647130

32 ירוק נלקן 728 / ט' ביוסן תשס"ט 3.4.09

אנחנו מעוניינים לחשוף את חברי הקיבוץ להנאה שבשיטה. החלטנו לתת מתנה - 50% הנחה, לכל חברי הקבוץ המעוניינים להצטרף. השעורים מתקיימים מידי יום ה' בין השעות 9:00 ל 10:00 בבוקר. אתם מוזמנים ליצור קשר עם עוזי/רותי בטל' 7130

רומנסרו תל אביב

לחן: נורית הירש - ביצוע: חיים משה
מילים: יוס טהר-לב

בְּחֶצֶר אַחַת בְּתֵל-אָבִיב מְצֵאתִי
אֶת עֵקֶבוֹת רַגְלֶיהָ
שֶׁל תְּקוּפָה וְנוֹף.
בְּחֶצֶר הַזֹּאת אוֹתָהּ שָׁעָה יִדְעֵתִי:
הָאָבִיב חוֹדֵר
צְרִידָה אוֹתוֹ לְחֻטָּף.

לְתֵל אָבִיב תֵּל אָבִיב רוֹמַנְסֵרוֹ
לְתֵל אָבִיב שִׁירוֹ שִׁיר אֶהְבֶּה
לְתֵל אָבִיב שֶׁל לִימוֹן לִימוֹנָרוֹ
לְתֵל אָבִיב בִּימֵי אֲבִיבָה!

בְּחֶצֶר אַחַת בְּתֵל-אָבִיב מְצֵאתִי
עֵץ לִימוֹן עֲתִיק
פוֹרֵחַ בְּלֶבֶן.
בְּחֶצֶר אַחַת בְּתֵל-אָבִיב מְצֵאתִי
אֶת הָעִיר אֲשֶׁר
אֲבִדְתִי מִזְמַן.

לְתֵל אָבִיב תֵּל אָבִיב רוֹמַנְסֵרוֹ
לְתֵל אָבִיב שִׁירוֹ שִׁיר אֶהְבֶּה
לְתֵל אָבִיב שֶׁל לִימוֹן לִימוֹנָרוֹ
לְתֵל אָבִיב בִּימֵי אֲבִיבָה!

פַּעַם עוֹד הָיוּ פֶּה פְּרֻדְסִים וְכֹרֶם
וְנִשְׁאָר מֵהֶם
רַק חוֹל וְזִכְרוֹן
פַּעַם פֶּה הִיְתָה אֶהְבֵּתִי בּוֹעֶרֶת
וְנוֹתְרָה פֶּה רַק
חֶצֶר עִם עֵץ לִימוֹן.

לְתֵל אָבִיב תֵּל אָבִיב רוֹמַנְסֵרוֹ
לְתֵל אָבִיב שִׁירוֹ שִׁיר אֶהְבֶּה
לְתֵל אָבִיב שֶׁל לִימוֹן לִימוֹנָרוֹ
לְתֵל אָבִיב בִּימֵי אֲבִיבָה!

בשנת 1935 התקיימה "המכביה" בארץ (האולימפיאדה של הספורט היהודי בעולם). בקרב הספורטאים שהגיעו באוניית פאר איטלקית לארץ, היו גם צעירים יהודים חניכי "השומר הצעיר" בפולין, שקיבלו סרטיפיקטים מממשלת המנדט. לאחר תקופת מה, חלקם התיישב בעיר תל אביב ומצא פרנסתו בה. הורי היו חלק מקבוצה זו, התיישבו בתל-אביב וחיו בה במשך עשרות השנים הבאות עד לפטירתם.

אני נולדתי שנה לאחר מכן, בדירה קטנה ברחוב אסתר המלכה, בה גרנו יחד עם עוד חברים. אם הסיפור נכון וזכרוני אינו מטעני, הרי הייתי התינוק השני שנולד בבית החולים "אסותא" בת"א. מעגל חיי בעיר עד לכתי לנח"ל סבב, בעיקרו, את הרחובות מכיכר צינה דיזנגוף עם המזרקה וצפונית לה, עד האזור שהיום נמצא בו כיכר רבין, ובדרום – רחוב המלך ג'ורג', שבקצהו שוק הכרמל ורח' ברנר, בו שכן קן "התנועה המאוחדת מרכז" לה השתייכתי.

מניח אני, שבכל ילד, חוויות וזיכרונות מילדותו חולפים בראשו.

מיני אפיזודות קצרות, או ארוכות יותר, רציניות או עם שובבות נעורים, ומהן אספר על שתיים:

הורי, עם החינוך הסוציאליסטי של "השומר הצעיר", ברור היה שישלחו אותי ללמוד בבית ספר של תנועת העובדים – "בית החינוך" של הימים ההם, ולא בבית ספר עירוני-ממלכתי, למרות שהיה קרוב לביתנו. "בית החינוך המאוחד", לאלה המכירים, שכן ברחוב טשרניחובסקי, הסמוך לגן מאיר ומהלך חצי שעה מביתנו, שהיה בכיכר מסריק¹ פינת המלך ג'ורג' (היום סמוך לכיכר רבין).

לבית הספר, בבוקר, הייתי מגיע בהליכה מהירה תוך כדי-כך שילדים נוספים היו מצטרפים בדרך. אך לחזור הביתה בתום יום הלימודים – זו הייתה פרשה אחרת. היות וזמננו היה בידינו ולא היה מי שידחק בנו, התנהלנו באיטיות תוך פרידה או לווילדים הביתה, בדרך מתעכבים ומבלים מעט בגן-מאיר, או מטפסים על עצי השקמה ברחוב המלך ג'ורג' ואוכלים מפריים.

אני, שהייתי הצפוני מכולם, מגיע הייתי הביתה לאחר יותר משעה.

בבית הספר היה נהוג יום לימודים ארוך, כדי לאפשר להורים לעבוד, ולכן את הצהריים אכלנו בבית הספר וגם הייתה תורנות ח"א ולכן רעבים לא היינו.

אימי, בשנים ראשונות אלו, הייתה קופאית בגן החיות של ת"א (היום גן-העיר ועיריית ת"א) ולעיתים קרובות הייתי מגיע לאחר בית הספר לגן החיות ומבלה ועוזר לעובדי הגן.

זיכרונות נוספים מלוויים אותי מימי מגורי בכיכר מסריק:

הרחוב היה כולו חול, מלבד הבתים שהקיפו אותו ומעבר לו היו מרחבים נטושים, חלקות מכוסות מעט גפנים, צברים, עצי תאנה וכדומה, שהיו בעבר ברשות הערבים וכך שטחי משחק לא חסרו לנו ובהם היינו מתקבצים, ילדי השכונה, למשחקים ותחרויות של אז, כאשר הקפות וכדורגל היו המרכזיים שבהם, מדורות לעיתים קרובות עם תפוחי אדמה ובצל.

ברחובנו נפלה פצצה ע"י מטוס איטלקי במלחמת העולם השנייה.

נהרגה אישה ורסיסים רבים פגעו בבתיים הסמוכים. היות והבתים, חיצונית, לא שופצו, עוד שנים רבות ראיתי את סימני הרסיסים על הקירות.

לסיום, כדי שנשאר עם טעם טוב בפה, הרי בשכונה היה מחסן ממתקי שוקולד של "עלית" וכאשר הייתה מגיעה המשאית, קראו לנו, הילדים, לעזור בפריקת המשאית ולהעלות הסחורה למחסן שהיה בקומה השנייה. בתמורה היה כל אחד מאיתנו, הילדים, מקבל חפיסת שוקולד שאותה היינו מחסלים מיד.

כ-18 שנים חייתי בתל אביב, עד סיימי התיכון וההליכה לנח"ל. הורי המשיכו לגור בעיר, אומנם בבית יותר מרווח אך באותו אזור, על השינויים שחלו בו עם השנים.

למרות השנים הרבות שחלפו מאז עדיין נשארת תל-אביבי...

100 שנה לתל אביב

ועוד משהו על תל-אביב – (מתוך הדלקת המשואות).

אני, פוריה בת וולודיה ונחמה, מדליקה משואה זו כילידת שכונת מונטיפיורי בתל אביב. סבי, ראובן שטוטלנד ודודי ליבל, היו מראשוני השכונה ושנתיים אחר כך העלו את אימי נחמה, שהייתה בת 14, ואת סבתי ברכה – מרוסיה. השכונה גבלה בואדי מוסררה, שהיה מדי שנה עולה על גדותיו והיו צריכים לפנות את התושבים והילדים. בשכונה היו ששה רחובות. ברחוב יוסף קארו צמחה שדרה יפהפיה שאנחנו הילדים בילינו בה הרבה. בשכונה היו שני בתי כנסת. אחד של ה"מזרחי" ובית הכנסת הגדול, שאפשר עד היום להבחין בו מ"דרך פתח-תקווה". בשכונה היו שני קצבים, שניהם ממשפחתי. אחד, אבי והשני, דודי, מרפאה אחת, שני רופאים ושתי אחיות. אחד הרופאים הציל את חיי כשהייתי קטנה. השכונה גבלה בשכונת הטמפלרים – "שרונה" וכשגורשו הטמפלרים במלחמת העולם השנייה, אוכלסה השכונה ע"י האנגלים והפכה למחנה צבאי. אנחנו התושבים, סבלנו מאוד מהאנגלים, במיוחד מגדוד הכלניות, מהעוצר ומהחיפושים שהפחידו אותי מאוד. אבל למרות כל הקשיים הייתה לי ילדות מאושרת. השכונה הייתה מעורבת ממשפחות דתיות, 5 משפחות חילוניות ומשפחות ברוכות ילדים מצפון אפריקה, אך כולנו היינו משפחה אחת גדולה. זכורים לי החגים, שמחת תורה בבית הכנסת ובמיוחד ימי השישי, שאנחנו הילדים היינו מביאים את תבשיל החמין למאפייה ולכל משפחה הייתה המגבת המיוחדת שלה. אתי בשכונה גדלו גם פרויקה ואחיו התאום יהודה – שניהם ז"ל. סבי, ראובן שטוטלנד, קבור בבית הקברות בתל-אביב, ברחוב טרומפלדור, ליד 29 הרוגי חברון וליד גדולי היישוב של תל-אביב.

לכבוד 100 שנה לתל-אביב

יום העצמאות ה-61

ולתפארת מדינת ישראל.

אהבת ציון

לחן: יאיר רוזנבלום ביצוע: בצל ירוק 80

מילים: יום טהר-לב

היום אני נדהם לראות איך סוחריה
מוכרים בשוק את כל רבשה וחלבה
כמו בין זכרונות אני בין ארציה
עוד מחטט למצא עגבניה טובה.

עודני מתכופף אל ארצו השסק
לחוש עוד את הטעם שכמעט אבד
מביט בפרצופים ומחפש עינים
אשר יגידו לי: אתה אינך לבד.

אני רוצה לצעק אני רוצה לקרא לה
לארץ ישראל: נשארת אהובתי!
אם את רוצה לחיות, אם את רוצה לברך
אם את רוצה לחזור - קחי גם אותי!

נולדתי בארץ, גדלתי עם הארץ
אני זוכר אותה משחר ילדותי,
שחקנו בחולות, בשלוליות המים,
וכשגדלתי קצת ארצי עזבה אותי.

אני זוכר אותה בסמק לחייה
נוסעת על עגלות-תציר ריחניות
סלי עגבניות אספתי בשדותיה
אהבתי פרחה בשדה חמניות.

האנשים של אז אשר גדלו אותנו
איפה אתם עכשו? איפה אתם היום?
איפה אותה חמה, איזה אותה השמש?
איפה אותה הארץ ואותו חלום?

את ארץ ישראל אשר היתה שלנו
לקחו הקבלנים, קנו המתוכים,
לקחו לנו אותה כמזה רוכלי סדקית
וקבלני עפר וסוחרו שטיחים.

גם העברית שלה, אותה למדנו יחד
כבר שכחה מלים כמו תלם וחריש,
וגם האהבה, אשר יפתה כמו זמר
כן, גם האהבה עומרת על הכביש.